

Afgørelser – Reg. nr.:

Fredningen vedrører:

Bemærkninger:

Bemærkning om formål og bestemmelser:

I dokumentet er fredningens formål og bestemmelser fremhævet som hjælp til læseren. Fremhævningerne er vejledende. Fredningens formål og bestemmelser kan også optræde uden for de markerede områder. Et fuldstændigt billede af formål og bestemmelser forudsætter, at hele afgørelsen fra fredningsnævn og Overfredningsnævnet/klagenævn læses.

[Tryk her for at komme direkte til den vejledende fremhævning af af fredningens formål](#)

[Tryk her for at komme direkte til den vejledende fremhævning af bestemmelserne](#)

Domme:

Taksationskommissionen:

Overfredningsnævnet:

Fredningsnævnet:

Forslag:

Dispensationer: sidst i filen med nyeste til sidst

TAKSATIONSKOMMISSIONEN>

ADRESSE:

SLOTSMARKEN 13, 2970 HØRSHOLM
TLF. 02 76 53 76

Sag nr. 238. Fredning af Trykkelev Nor med omgivende
arealer.

Kendelse:

(Meddelt den 1. oktober 1987)

Overfredningsnævnets afgørelse af 10. april 1987 om erstatning i anledning af fredningen af Trykkelev Nor med omgivende arealer i Sydlangeland kommune, Fyns amt er påklaget til taksationskommissionen vedrørende naturfredning af sagens lb.nr. 7, Henrik Schou og løbenr. 10, Kaj Sommer og Bent Nielsen.

Taksationskommissionen har den 18. september 1987 besigtiget de fredede arealer og forhandlet med ejerne, af hvilke mødte Henrik Schou og Kaj Sommer, sidstnævnte med advokat Henry Larsen, Odense.

For taksationskommissionen har Henrik Schou gentaget påstanden om, at det offentlige skal overtage arealerne, som efter

Foto afventer

de skete indgreb er uden anvendelsesmulighed. Subsidiært påstås erstatningen fastsat til et beløb i størrelsesorden 750.-800.000 kr.

Kaj Sommer og Bent Nielsen har nedlagt erstatningspåstand på 50.000 kr.

Taksationskommissionens bemærkninger:

Det falder uden for taksationskommissionens kompetence at træffe afgørelse om offentlig overtagelse af de fredede arealer.

De rejste erstatningskrav støttes i det væsentlige på den værdi, arealerne ville have haft, såfremt det havde været muligt at foretage udstykning og bebyggelse med sommerhuse.

Imidlertid var arealerne omfattet af en partiel byplanvedtægt (landbrugsvedtægt) for Hesselbjerg ejerlav, stadfæstet af boligministeriet den 11. december 1969, og blev ved by- og landzonelovens ikræfttræden den 1. januar 1970 landzone, hvor udstykning og bebyggelse (bortset fra erhvervsmæssigt nødvendig bebyggelse på landbrugs- og skovbrugsejendomme eller for udøvelse af fiskerierhvervet) ikke må finde sted uden særlig tilladelse. Ved afgørelsen af, om zonelovstilladelse gives, indgår ifølge lovens § 1, nr. 2, hensynet til at sikre befolkningens rekreative interesser og bevarelsen af landskabelige værdier. I regionplanen for Fyns amt er det fredede område henført til det åbne lands zone III, hvor der skal tillægges fredningshensynene særlig vægt.

Taksationskommissionen må herefter lægge til grund, at en ud-

stykning og bebyggelse af arealerne havde været uigennemførlig inden for en overskuelig årrække, også selv om fredning ikke var sket, og at denne begrænsning i udnyttelsesmulighederne ikke medførte erstatningspligt for det offentlige ud over, hvad der fulgte af by- og landzonelovens § 12.

Det fremgår af sagens oplysninger, at erstatningskrav i henhold til sidstnævnte bestemmelse for så vidt angår Henrik Schous ejendom er afslået ved zonetaksationskommissionens upåankede kendelse af 15. august 1979, og at erstatningskrav ikke er fremsat for så vidt angår Kaj Sommers og Bent Nielsens ejendom.

Der kan herefter ikke i anledning af den fredning, som nu er gennemført, fastsættes erstatning for et tab, der beror på mistet adgang til udstykning og bebyggelse.

For den ved overfredningsnævnets kendelse af 21. oktober 1968 gennemførte fredning med offentlig adgang af arealet mellem kysten og vejen tilkendtes der Henrik Schou en erstatning på 21.000 kr.

Taksationskommissionen finder herefter at kunne stadfæste de afgørelser om erstatningernes størrelse, der er truffet af fredningsnævnet og overfredningsnævnet, og som for Henrik Schous ejendom er en skønsmæssigt fastsat erstatning, hvor hensyn er taget til, at fredningen afskærer muligheden for at tilplante arealerne, medens erstatningen for Kaj Sommers og Bent Nielsens ejendom er fastsat ved anvendelse af de sædvanligt benyttede takster for erstatningsudmåling. Det bemærkes, at taksationskommissionen anser det for meget tvivlsomt, om en tilplantning af arealerne ville være økonomisk rentabel.

Herefter bestemmes:

Under denne taksationssag fastsættes følgende erstatninger:

- Løbenr. 7, Henrik Schou,
for fredning af
matr.nr. 45 ac, 45 bi, 45 bk
Hesselbjerg by, Humble 5.000 kr.
- Løbenr. 10, Kaj Sommer og Bent Nielsen,
for fredning af
matr.nr. 45 bt
Hesselbjerg by, Humble 1.350 kr.

Beløbene forrentes som bestemt ved fredningsnævnets afgørelse af 14. december 1984.

Som godtgørelse for udgifter til advokatbistand under taksationssagen tillægges der Kaj Sommer og Bent Nielsen et beløb på 1.000 kr.

J. Lunøe

Karl Nielsen

Aage Hansen

OVERFREDNINGSNÆVNET>

10/4.1987

Overfredningsnævnets afgørelse

af 10. april 1987

om fredning af Tryggelev Nor med omgivende
arealer i Sydlangeland Kommune, Fyns amt,
(sag nr. 2626/84).

Fredningsnævnet for Fyns Amts Sydlige Fredningskreds har ved kendelse af 14. december 1984 bestemt fredning af Tryggelev Nor med omgivende arealer, ialt ca. 122 ha. Fredningsområdet omfatter 12 ejendomme helt eller delvis, herunder arealer der tilhører Sydlangeland Kommune. Fredningssagen er rejst af Fyns Amtsråd i 1981.

Fredningsnævnets kendelse er påklaget rettidigt til Overfredningsnævnet af ejerne af 3 af de berørte ejendomme i privat eje.

Fredningsområdet ligger ud mod Marstal Bugt og består navnlig af udyrkede engarealer og rørsumpe, der omgiver afsnørede vandarealer, hvoraf Tryggelev Nor er det største. I biologisk henseende har fredningsområdet særlig betydning som raste- og ynglelokalitet for ande- og vadefugle. I rekreativ henseende har området betydning som et af de mest besøgte badesteder på Langeland.

Fredningsområdet ligger i landzone. Det indgår som en del af et område, som Miljøministeriet i maj 1983 har udpeget foreløbigt som beskyttelsesområde i henhold til De Europæiske Fællesskabers Råds direktiv af 2. april

1979 om beskyttelse af vilde fugle. I regionplanen for Fyns Amt er området som helhed henført til det åbne lands zone III, hvor fredningshensyn skal tillægges særlig vægt, og Tryggelev Nor er betegnet som et referenceområde for naturvidenskabelige studier. Ved Overfredningsnævnets kendelse af 21. oktober 1968 er ca. 7½ ha af det nordlige kystområde fredet som et offentligt tilgængeligt bade- og opholdsareal.

To af de ankende ejere har protesteret mod fredningen under henvisning til, at den berøver dem enhver mulighed for at anvende arealerne, og den tredje ankende ejer har ønsket fredningsbestemmelserne ændret, så der bliver mulighed for at anvende matr.nr. 45 n, Hesselbjerg By, Humble, til kreaturgræsning.

I sagens behandling har deltaget 8 af Overfredningsnævnets medlemmer. Overfredningsnævnet skal enstemmigt udtale:

Det tiltrædes, at det omhandlede område pålægges fredningsbestemmelser efter naturfredningslovens kapitel III. Endvidere tiltrædes realiteten i de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnet har fastsat, med de ændringer, at matr.nr. 45 n, Hesselbjerg By, Humble, og den del af matr.nr. 45 bt, sstd., der ligger landværts stien over ejendommen, skal kunne anvendes som græsningsarealer, og at bestemmelsen om vandstanden i Salme Nor udgår, efter at Landvæsensnævnet for Rudkøbing Retskreds ved kendelse af 8. juni 1985 har bestemt, at vandstandskoten i noret fastsættes til + 0,10 DNN, og at der skal etableres højvandssluse.

Der findes ikke grundlag for som led i fredningen at bestemme arealafståelse til det offentlige.

Det område, der er omfattet af fredningskendelsen af 21. oktober 1968, er tillige omfattet af den nye fredning bortset fra en del af matr.nr. 45 s, Hesselbjerg By, Humble, der nu tilhører staten. Kendelsen af 21. oktober 1968 kan herefter ophæves i sin helhed.

Idet fredningsnævnets påklagede kendelse af 19. december 1984 ophæves, fastsættes herefter følgende fredningsbestemmelser for det ca. 122 ha store område, som er afgrænset på kortet der hører til Overfredningsnævnets afgørelse (fredningskortet), og som omfatter de på vedhæftede fortegnelse

nævnte matr.nre. helt eller delvis:

Formål

§ 1. Fredningens formål.

Fredningen har til formål at sikre opretholdelse af områdets landskabelige og biologiske værdier, særlig som raste- og ynglelokalitet for vandfugle. Fredningen har tillige til formål at regulere offentlighedens ret til færdsel og ophold i området under hensyn til opretholdelsen af de biologiske værdier.

Bestemmelser

§ 2. Bevaring af området.

Det fredede område skal bevares i dets nuværende tilstand. Der må således ikke foretages terrænændringer eller ændringer i den hidtidige udnyttelse af arealerne, og der må ikke opføres yderligere bebyggelse, medmindre sådanne tilstandsændringer er tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved en dispensation efter § 11.

§ 3. Terrænændringer.

Som anført i § 2 må der ikke foretages terrænændringer. Der må således ikke ske udnyttelse af forekomster i jorden, heller ikke til ejerens eget brug, og der må ikke foretages opfyldning, planering eller afgravning. Fredningen er dog ikke til hinder for, at de berettigede tager materialer til eget brug fra den fælles lergrav på matr.nr. 45 ø, Hesselbjerg By, Humble.

§ 4. Arealernes drift.

a. Opdyrkede arealer (arealer uden særlig signatur på fredningskortet).

Det følger af § 2, at disse arealer må dyrkes som hidtil. Der kan uanset fredningen foretages sædvanlige landbrugsmæssige driftsomlægninger, se dog pkt. c, stk. 1.

b. Andre arealer (arealer med særlige signaturer på fredningskortet).

Disse arealer må hverken afvandes, opdyrkes, pløjes, gødskes el-

ler sprøjtes. Matr.nr. 45 n, Hesselbjerg By, Humble, må dog gødes i moderat omfang som hidtil samt omlægges i normal rytme og i forbindelse hermed sprøjtes.

c. Fælles bestemmelser.

Arealerne må ikke tilplantes eller tilsås med træer eller buske, heller ikke selv om landbrugsloven åbner mulighed for tilplantning.

Arealerne må heller ikke anvendes til erhvervsmæssig udlejning af både, vandcykler, surfbrædder el. lign.

Naturen må ikke forurenes ved henlæggelse af affald eller på anden måde.

§ 5. Bebyggelse og andre anlæg.

Det følger af § 2, at der ikke må opføres ny bebyggelse, herunder skure, boder o. lign., ligesom der ikke må ske ombygning af eksisterende bebyggelser. Der må dog opstilles læskure til kreaturer.

Der må heller ikke etableres andre faste konstruktioner og anlæg end bygninger. Eksempelvis må der ikke opstilles master og tårne eller anlægges skydebaner, campingpladser o. lign. Der må ikke føres luftledninger over arealerne.

Der må ikke anlægges nye veje, og der må ikke anlægges andre nye stier end den, der er vist på fredningskortet.

§ 6. Transportable konstruktioner.

Der må ikke anbringes campingvogne o. lign., og der må ikke opsættes telte. På matr.nr. 45 ax, Hesselbjerg By, Humble, må der dog opstilles indtil 5 telte i månederne juni-august samt i skoleferier uden for denne periode.

§ 7. Offentlighedens adgang.

- a. Offentligheden har ret til motoriseret færdsel på vejen, der i fredningsområdets nordligste del fører til parkeringsarealet på matr.nr. 45 r, Hesselbjerg By, Humble, samt på den strækning af den private fællesvej, som sydfra fører til parkeringsarealet på matr.nr. 76, Tryggelev By, Tryggelev. Den sidstnævnte vej må spærres for motoriseret færdsel videre mod nord, jfr. fredningskortet.
- b. Offentligheden har ret til at færdes til fods på de i pkt. a nævnte vejstrækninger og på de strækninger, der er vist på fredningskortet med signatur for "sti". Det pålægges Fyns Amtsråd at anlægge den på fredningskortet viste sti over matr.nr. 45 ay, Hesselbjerg By, Humble.
- c. Offentligheden har ret til at færdes til fods og opholde sig på de arealer, der er vist på fredningskortet med signatur for "offentligt tilgængeligt areal", samt på parkeringsarealet på matr.nr. 76, Tryggelev By, Tryggelev, omkring minimuseet og toiletkabinen på matr.nr. 64, Nordenbro By, Magleby, samt i det på kortet viste fugleobservationstårn på matr.nr. 76, Tryggelev By, Tryggelev. Det pålægges Sydlangeland Kommune at opsætte indretninger for affald på og i øvrigt renholde de arealer, der er vist på fredningskortet med signatur for "offentligt tilgængeligt areal".
- d. Offentlighedens ret efter naturfredningslovens § 56 til at færdes og opholde sig på udyrkede arealer ophæves i fredningsområdet bortset fra de under pkt. c nævnte arealer.
- e. Det pålægges Fyns Amtsråd at udarbejde et ordensreglement til fredningsnævnets godkendelse og opsætte det godkendte reglement passende steder i fredningsområdet. Ordensreglementet skal indeholde forbud mod støjende adfærd, herunder musikgengivelse og -udøvelse.

§ 8. Bekæmpelse af sandflugt.

Fredningen er ikke til hinder for, at der foretages foranstaltning-

ger til bekæmpelse af sandflugt, herunder afspærring af truede arealer, når foranstaltningerne er besluttet eller tilladt af sandflugtsmyndigheden.

§ 9.   Naturpleje.

Fyns Amtsråd har ret til at foretage naturpleje til opfyldelse af fredningens formål, herunder fjerne selvsåning på og foranstalte afgræsning af udyrkede arealer i privat eje, såfremt ejeren ikke foretrækker selv at foretage plejeforanstaltningen. Hvis ejeren ikke kan tiltræde en af amtsrådet påtænkt plejeforanstaltning, kan den kun udføres med fredningsnævnets tilladelse.

§ 10.   Ophævelse af ældre fredning.

Overfredningsnævnets kendelse af 21. oktober 1968 om fredning af et areal til offentlig badestrand på matr.nr. 45 s m.fl., Hesselbjerg By, Humble, ophæves.

§ 11.   Dispensationer.

En dispensation fra bestemmelserne i §§ 3-6 kan meddeles efter reglerne i naturfredningslovens § 34, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

På Overfredningsnævnets vegne

Bendt Andersen
overfredningsnævnets formand

F O R T E G N E L S E

over matr.nr. der helt eller delvis er omfattet af
Overfredningsnævnets afgørelse af 10. april 1987
om fredning af Tryggelev Nor med omgivende arealer
i Sydlangeland Kommune, Fyns Amt (sag nr. 2626/84).

Hesselbjerg By, Humble:

Matr.nr. 7 h, 45 n, 45 o, 45 p, 45 r, 45 ø, 45 ac, 45 ai, 45 ak, 45 al,
45 ay, 45 ax, 45 bi, 45 bk og 45 bt.

Tryggelev By, Tryggelev:

Matr.nr. 7 b, 11 c, 12 h, 76 og 91.

Tryggelevgård, Tryggelev:

Matr.nr. 1 c og 1 an.

Nordenbro By, Maqleby:

Matr.nr. 24 ca, 24 cc og 64.

Umatrিকulerede arealer:

Tryggelev og Salme Nor.

F O R T E G N E L S E

over matr.nr. helt eller delvis omfattet af Overfredningsnævnets kendelse af 21. oktober 1968, som ophæves i sin helhed i medfør af § 10 i Overfredningsnævnets afgørelse af 10. april 1987 om fredning af Tryggelev Nor med omgivende arealer i Sydlangeland Kommune, Fyns Amt (sag nr. 2626/84).

Hesselbjerg By, Humble:

Matr.nr. 7 h, 45 r, 45 s, 45 ac, 45 ai, 45 ay, 45 bk og 45 bt.

OPHÆVET kendelse af 21/10 1968

SE REG.NR.

04323.000

10/4-1987

Overfredningsnævnets afgørelse

af 10. april 1987

om erstatning i anledning af fredningen af
Tryggelev Nor med omgivende arealer i Syd-
langeland Kommune, Fyns Amt (sag nr. 2626/84).

Fredningsnævnet for Fyns Amts Sydlige Fredningskreds har i en kendelse af 14. december 1984 fastsat erstatningen i anledning af den samtidig besluttede fredning af Tryggelev Nor med omgivende arealer. Erstatning er tilkendt ejerne af 8 private ejendomme med ialt 41.520 kr. med renter.

Fredningsnævnets erstatningstilkendelse er påklaget til Overfredningsnævnet af 3 af ejerne.

Ejeren af ejendommen under lb.nr. 3, Fr. J. Gunner Christensen, har v/Landskontoret for Landboret påstået den ham tilkendte erstatning på 15.000 kr. forhøjet, hvis fredningsbestemmelserne ikke ændres som ønsket af ham.

Ejeren af ejendommen under lb.nr. 7, Henrik Schou har v/advokat Erik Kølln, Rudkøbing, påstået det fredede areal afstået til det offentlige for 850.000 kr. under henvisning til, at arealet efter fredning er uden værdi for ham.

Ejerne af ejendommen under lb.nr. 10, Kaj Sommer og Bent Nielsen, har v/advokat F. Lund-Hansen, Odense, principalt påstået det fredede areal afstået til det offentlige for 150.000 kr. under henvisning til, at arealet efter fredning er uden værdi for dem, og subsidiært påstået den tilkendte erstatning på 1.350 kr. forhøjet til 50.000 kr.

I sagens behandling har deltaget 8 af Overfredningsnævnets medlemmer.

Overfredningsnævnet skal enstemmigt udtale:

Overfredningsnævnet har ved anden afgørelse af d.d. tiltrådt fredningsnævnets afgørelse om fredningens gennemførelse og indhold med nogle ændringer, som især vedrører ejerne af ejendommene under lb.nr. 3 og 10.

Som følge af de ændrede fredningsbestemmelser, der muliggør moderat gødskning, omlægning og i forbindelse hermed sprøjtning af matr.nr. 45 n, Hesselbjerg By, Humble, under lb.nr. 3, findes erstatningen til arealets ejer, Fr. J. Gunner Christensen, at burde nedsættes til 5.000 kr. med renter som bestemt af fredningsnævnet.

Fredningsnævnets erstatningstilkendelser iøvrigt stadfæstes med den bemærkning, at ejerne af ejendommene under lb.nr. 7 og 10 ikke findes at have krav på det offentliges overtagelse af de fredede arealer.

Fredningsnævnet har i kendelsen af 14. december 1984 og i tillægskendelse af 21. januar 1985 tillagt 7 ejere godtgørelse for sagkyndig bistand med ialt 20.610 kr. I godtgørelse for sagkyndig bistand under sagens behandling for Overfredningsnævnet tillægges der Fr. J. Gunner Christensen (lb.nr. 3) 2.500 kr.

De samlede erstatningbeløb på 31.520 kr. med renter og de tilkendte omkostningsbeløb på ialt 23.110 kr. udredes efter hovedreglen i naturfredningslovens § 24 med 75 % af staten og 25 % af Fyns Amtskommune.

Overfredningsnævnets afgørelse af erstatningsspørgsmålene kan efter reglerne i naturfredningslovens § 30 påklages til Taksationskommissionen vedrørende Naturfredning, Amaliegade 13, 1256 København K, af ejerne af ejendom-

mene under lb.nr. 3, 7 og 10. Klagefristen er 4 uger fra den dag, Overfredningsnævnets afgørelse er meddelt den pågældende.

På Overfredningsnævnets vegne

Bendt Andersen
overfredningsnævnets formand

FREDNINGSNÆVNET>

Kant 1311
1311 II Nø

REG. NR. 303

OPHÆVET
VED
OFN AFG.
AF

10/4 1987

År 1984, den
Frs. 337/1981
sålydende

afsagdes i
Fredning af Tryggelev Nor
med omgivende arealer,

K E N D E L S E :

Ved rejsningsskrivelse dateret november 1981 rejste Fyns amtskommune fredningssag vedrørende et område i Sydlangelands kommune bestående af Tryggelev Nor og omgivende arealer. Området er ca. 122 ha stort og består af norets frie vandflade med omgivende rørsumpe, udyrkede arealer, arealer, der henligger i vedvarende græsning, samt strandarealer. Mod syd findes dog inden for området ca. 11 ha egentlig landbrugsjord i sædskifte. Formålet med fredningssagen er at beskytte og bevare arealerne omkring Tryggelev Nor i deres nuværende tilstand og sikre, at områdets rekreative benyttelse finder sted med respekt for naturbeskyttelsesinteresserne, herunder især områdets betydning som yngle- og rasteplass for fugle. Områdets centrale dele ejes af "Fugleværnsfonden" under Dansk Ornitologisk Forening, der også uden fredningssag vil tilgodese de anførte beskyttelsesinteresser, men for at hindre, at disse forringes ved dispositioner over randområdet, har amtskommunen ment det rettest, at der rejses fredningssag som sket.

Sagens behandling.

Offentlig bekendtgørelse om fredningssagen er sket i Statstidende og den lokale presse den 7. og 9. november 1981 og de berørte lodsejere er underrettet direkte. Fredningsnævnet har afholdt offentlige møder om sagen den 10. maj 1983 og den 11. september 1984 og har indhentet erklæringer fra de berørte myndigheder og institutioner.

Af de indhentede erklæringer fremhæves følgende udtalelser:

Danmarks Naturfredningsforening har varmt anbefalet fredningsforslaget.

Fredningsstyrelsen har ligeledes kraftigt støttet forslaget og havde oprindeligt fremsat tanker om udvidelse af det fredede areal ved inddragelse af visse randområder. Under sagens gang har Fredningsstyrelsen imidlertid accepteret, at randzonen ikke medtages under fredningen, idet der arbejdes med oprettelse af et vildtreservat.

Landbrugsministeriets Vildtforvaltning har i denne forbindelse henstillet, at alle bestemmelser om jagt udelades i kendelsen, idet Landbrugsministeriets vildtnævn har besluttet at oprette et vildtreservat, der omfatter det område, som ønskes fredet og nogle yderligere arealer.

Sydlangelands kommune har ikke haft andre bemærkninger til forslaget, end at man ønsker unddraget de nordøstlige arealer på matr. nr. 45-p m.fl. af hensyn til muligheden for på disse arealer at udlægge en ferieby, og har ønsket en permanent løsning af vejforholdene og skiltningsadgangen tilvejebragt.

Naturfredningsrådet har anbefalet forslaget navnlig under hensyn til, at Danmark ifølge Ramsarkonventionen har forpligtet sig til at vise vade- og svømmefugle hensyn, især inden for en række områder, der er udpeget som særlig vigtige levesteder. Tryggelev Nor er beliggende i tilknytning til et af disse, nemlig Ramsarområde nr. 17. EF-Fuglebeskyttelsesområde nr. 72 er blandt andet udpeget på grund af fuglelivet i Tryggelev Nor.

Statsskovdistriktet har tiltrådt fredningsforslaget.

Tildels på forhånd, men særlig under de offentlige møder, har lodsejerne, bortset fra Fugleværnsfonden, der har tiltrådt forslaget med enkelte redaktionelle ændringer, protesteret mod fredningen. Dels mod fredningens omfang, som de har påstået begrænset til de egentlige vådarealer i Fugleværnsfondens eje, subsidiært at landbrugsarealerne mod syd og nordøst undtages fra fredningen. Dels har de påstået fredningens

indhold begrænset, således at det skal være tilladt at udnytte råstofforekomster til eget brug, at det skal være tilladt at tilplante arealerne med juletræs- og pyntegrøntkulturer, og at der ikke fastsættes begrænsninger i adgangen til at drive jagt. En del af de arealer, der i rejsningsskrivelsen med tilhørende bilag er beregnet som græsningsarealer, har rettelig tidligere været dyrket med andre landbrugsafgrøder, og det bør være tilladt at omlægge græsningsarealerne med passende mellemrum.

Fredningsnævnet har af de i rejsningsskrivelsen anførte grunde fundet, at hele det område, der er omfattet af fredningspåstanden, bør underkaste fredning i det væsentlige i overensstemmelse med fredningspåstanden. Fredningsnævnet er enig i, at lokalitetens bevarelse i den nuværende tilstand er af væsentlig betydning for det enestående fugleliv, der er knyttet til norene med deres rørsumpe og tilstødende engarealer. De omgivende landbrugsarealer bør af landskabelige grunde medtages under fredningen, og nævnet går ud fra, at der ved at give arealerne reservatstatus opnås generelt forbud mod jagt i området omkring norene, hvorved det vil være muligt helt at sikre norene som raste- og ynglelokalitet for fugle.

De i rejsningsskrivelsen foreslåede bestemmelser om jagt er efter Vildtforvaltningens henstilling ikke medtaget i nærværende kendelse.

Landskabeligt udgør området sådan sammenhængende helhed, at en adgang til tilplantning med juletrær eller anden form for skov helt ville ændre områdets karakter, og fredningsnævnet er derfor af den bestemte opfattelse, at adgang til sådan tilplantning bør hindres. Derimod ser nævnet ingen landskabelig motivering for ikke at tillade dyrkning i sædvanligt sædskifte mellem græsning, kornavl og rodfrugtdyrkning på de arealer, der er egnede til sædskifte.

Fredningsnævnet har ved særskilt kendelse af 21. oktober 1983 tilladt, at vandstanden i Salme Nor hæves ca. 80 cm, og at der gennemføres forskellige plejeforanstaltninger, alt i medfør af naturfredningslovens §§ 16 stk. 2, 46 stk. 6, jfr. stk. 1 og 47a. Dansk Ornitologisk Forening har dog oplyst, at man vil fastholde en vandstand i kote 0,20 m. Endvidere har nævnet ved skrivelse af 3. august 1983 tilladt opstilling af en tørklosetkabine på matr. nr. 64 Nordenbro by, Magleby.

Herefter bestemmes,
at det på vedlagte kortbilag afmærkede område bestående af:
matr. nr. 7-h, 45-al, 45-ak Hesselbjerg by, Humble, matr. nr. 64 Nordenbro by, Magleby, hele matr. nr. 7-b, 11-c, 12-h, 76 Tryggelev by, Tryggelev, 1-c, 1-an Tryggelev Gård, Tryggelev, 24-cb Nordenbro by, Magleby samt selve Tryggelev Nor og Salme Nor (umatrikulerede) og 24-cc Nordenbro by, Magleby med i alt 82,45 ha, 24-ca Nordenbro by, Magleby med 9,35 ha., 45-o Hesselbjerg by, Humble med 3,05 ha., matr. nr. 45-n smst. med 3,14 ha., matr. nr. 45-p smst. med 4,38 ha., matr. nr. 45-r og 45-ai smst. med 3,12 ha., matr. nr. 45-ø smst. med 0,55 ha., matr. nr. 45-ac, 45-bi og 45-bk smst. med 6,09 ha., matr. nr. 45-ax smst. med 1,24 ha., matr. nr. 45-ay smst. med 5,64 ha., matr. nr. 45-bt smst. med 2,39 ha. og matr. nr. 91 Tryggelev by, Tryggelev med 0,25 ha. underkastes fredning i medfør af naturfredningslovens § 18 stk. 2 og 3 på følgende nærmere vilkår:

1) Området må ikke bebygges, bortset fra læskure til kreaturer, ligesom der ikke må indrettes campingpladser være sig med telte eller campingvogne. På matr. nr. 45-ax Hesselbjerg by, Humble, tilhørende den selvejende institution Drejet, kan der dog udover de tilladte eller på anden måde lovlige bygninger opstilles indtil 5 telte i

skoleferierne og i månederne juni til august. Nævnet har af principielle grunde ikke fundet, at en ansøgning om generel tilladelse til at opstille et mindre antal campingvogne i skoleferien bør imødekommes på forhånd, da opstilling af campingvogne indenfor beskyttelseslinierne efter naturfredningslovens §§ 46 og 47a normalt slet ikke tillades, heller ikke uden for fredede områder.

2) Der må ikke foretages terrænændringer, herunder ikke ved opgravning eller påfyldning. Opgravning af råstoffer, ej heller til privat forbrug, er ikke tilladt. Dog skal det til de hertil berettigedes rent private forbrug være tilladt at tage råstoffer fra den fælles lergrav på matr. nr. 45-ø Hesselbjerg by, Humble. Tilplantning eller tilsåning med busk- eller trævækster er ikke tilladt. Nye veje, udover de på kortbilaget markerede stier, må ikke anlægges.

3) Der må ikke opstilles el-master eller andre master og ikke over området trækkes elektriske luftledninger.

4) Der må ikke indenfor området anlægges skydebaner, herunder flugtskydebaner, flyvepladser, knallert- eller motorbaner eller andre væddeløbsbaner, drives erhvervsmæssig udlejning af både, vandcykler, surfbrædder eller lignende, eller i det hele foretages anlæg eller udøves virksomhed, der vil kunne komme i strid med naturbeskyttelsesinteresser i området.

5) Udyrkede arealer, der er vist på kortbilaget, og som ikke har været i sædskifte i en længere årrække, må ikke opdyrkes, ligesom der ikke må foretages afvanding, pløjning, gødskning eller underkastes behandling med pesticider. Alle andre landbrugsarealer kan indgå i omdrift mellem græsning, kornavl, avl af rodfrugter, frø og lignende.

6) Fredningsmyndighederne skal i samråd med lodsejerne være berettigede til at foretage eller at lade lodsejere foretage landskabsplejeforstaltninger, herunder fjernelse af selvsåede

træer og buske. Såfremt lodsejerne måtte ophøre med at lade engarealer eller andre arealer, der er udlagt til vedvarende græsning, afgræsse, skal fredningsmyndighederne være beføjet til at foranstalte afgræsning. Dette gælder også arealer, hvor græsningen tidligere er ophørt. Tvistigheder mellem de tilsynsførende fredningsmyndigheder og lodsejere om plejeforanstaltninger afgøres af fredningsnævnet (Overfredningsnævnet). Offentligheden skal have ret til at færdes til fods ad de på kortbilaget afmærkede veje og stier, herunder ad ny sti på matr. nr. 45-ay, til færdsel til fods og ophold på de Sydlangelands kommune tilhørende arealer, matr. nr. 45-r og 45-ai Hesselbjerg by, Humble, og til kørsel til P-plads på matr. nr. 64, ophold på denne, omkring minimusæet og toiletkabinen. Endvidere opretholdes bestemmelsen i Overfredningsnævnets kendelse af 21. oktober 1968 om adgang til og ophold på matr. nr. 7-h, 45-r, 45-ai, 45 ay, del af 45-bi, del af 45-bk og del af 45-bt alle Hesselbjerg by, Humble. Motorkørsel, herunder kørsel med knallerter kan finde sted ad den private fællesvej fra syd frem til parkeringsarealet på matr. nr 76 Tryggelev by, Tryggelev, men ikke iøvrigt. Nævnet er opmærksom på, at ejeren af matr. nr. 24-ca Nordenbro by, Magleby kan få ulemper og forøgede vedligeholdelsesbyrder ved stigende trafik til fuglereservatet. Det ville findes rimeligt om vejen af hensyn til forøget trafik til fuglereservatet af kommunen kunne overtages som offentlig eller der dog kunne ydes lodsejeren tilskud til vedligeholdelsen. Der kan etableres spærring for motorkørsel på Fugleværnsfondens ejendom nord for P-pladsen. Den ved naturfredningslovens § 56 hjemlede adgang til færdsel og ophold på udyrkede arealer ophæves. Adgang til færdsel og ophold på stranden efter naturfredningslovens § 54 stk. 1 bevarer, men fredningsmyndighederne skal ved eventuel brud i den grå klit og deraf følgende fare for sandflugt være berettiget til at afspærre de truede arealer i et fastlagt tidsrum med henblik på

sandflugtsdæmpende foranstaltninger. Skilte med angivelse af regler for færdsel og ophold samt ordensbestemmelser kan opsættes ved fredningsmyndighedernes foranstaltning også søværts strandbeskyttelseslinien.

9) Fredningsmyndighederne kan i samråd med vandløbsmyndighederne træffe bestemmelser om regulering af vandstanden i Salme nor for derved at tilgodese områdets betydning som yngle- og raste-lokalitet for fugle.

10) Bestemmelserne i Overfredningsnævnets kendelse af 21. oktober 1968 om parkering på matr. nr. 45-r landværts strandbeskyttelseslinien opretholdes. Endvidere opretholdes bestemmelserne i samme kendelse om, at fredningsmyndighederne kan fastsætte ordensforskrifter. Således er støjende adfærd, anvendelse af radioapparater, grammofooner, båndafspillere og lignende samt musikinstrumenter forbudt. Ligeledes er henkastning af papir og enhver art affald ikke tilladt. Affaldskurve opsættes og tømmes ved Sydlangelands kommunes foranstaltning, og kommunen sørger endvidere for arealets renholdelse. Iøvrigt ophæves den nævnte kendelse af 21. oktober 1968 som overflødig.

Om de enkelte af fredningen omfattede ejendomme henvises til nedenstående lodsejerfortegnelse.

Fredningsnævnets afgørelse vil af enhver af lodsejerne og tillige af de i naturfredningslovens § 24 nævnte myndigheder og institutioner inden 4 uger fra modtagelsen af nærværende kendelse kunne indbringes for Overfredningsnævnet, Amaliegade 7, 1256 København K.

Tinglysning af kendelsen, der sker med forprioritet i henhold til naturfredningslovens § 64, foretages ved fredningsnævnets foranstaltning.

Om erstatning henvises til vedføjede særskilte erstatningsafgørelse.

Fredningsnævnet for Fyns amts sydlige
Fredningskreds, den 14. december 1984.

Jul. Paulsen

Hans Larsen

Jens Balle Nielsen

Lb.nr.	Navn Adresse	Matr. nr. (hele eller del af)	Omfattet af fred- ningsfor- slaget ca. ha	Omfattet af tid- ligere fredning ca. ha	Omfattet af natur- fredn. 1. § 46 ca. ha	Omfattet af natur- fredn. lov § 53 og § 47 a ca. ha	Omfattet af § 47 ca. ha	Ikke om- fattet af bygge-/ beskyt- telsesl. ca. ha	Erstatning efter arealbereg- ning	Erstatning for særlige ulemper	Ialt
1	Fugleværnsfonden Vesterbrogade 140, 1620 København V.	7 ^h , 45 ^{al} , 45 ^{ak} Hesselbjerg by, Humble 24 ^{cc} , 24 ^{cb} , 64 Norden- bro by, Magleby. 7 ^b , 11 ^c , 12 ^h , 76 Tryggelev by m.m., Tryggelev. 1 ^c , 1 ^{an} Tryggelev gd., Tryggelev. Tryggelev Nor (umatrikuleret) Salme Nor (umatrikuleret)	82,45	0,70	5,75	30,35	10,30	35,35	0	0	0
2	Karl Ove Nielsen Ristingevej 109, 5932 Humble.	45 ^o Hesselbjerg by, Humble.	3,05					3,05	2.440,-		2.440,-
3	Fr. J. Gunner Christensen, Ristingevej 74, 5932 Humble.	45 ⁿ Hesselbjerg by, Humble.	3,14				0,05	3,09		Under hensyn til forventet udbyttenedgang 15.000,-kr.	15.000,-
4	Arne F. Larsen, Ourevej 8, 5932 Humble.	45 ^p Hesselbjerg by, Humble.	4,38					4,38	3.500,-		3.500,-
5	Sydlangelands kommune Vågebjergvej 5, 5932 Humble.	45 ^r , 45 ^{ai} Hesselbjerg by, Humble.	3,12	3,12					0	0	0
6	Fælles lergrav	45 ^ø Hesselbjerg by, Humble	0,55					0,55	0	0	0
7	Henrik Schou, Europalaan 35, St. Denis, Westrim, Belgien.	45 ^{ac} , 45 ^{bi} , 45 ^{bk} Hesselbjerg by, Humble.	6,09	1,40				4,69	5.000,-	Omkostninger 610,-	5.610,-
8	Drejet, Fåborgvej 17, 5762 Vester Skerninge.	45 ^{ax} , Hesselbjerg by, Humble.	1,24		0,90	0,34			minimums- beløb 1.000,-		1.000,-
9	Knud Preben Hansen, Vindebyvej 55, 5900 Rudkøbing og Jytte Sørensen, Landevejen 3, Nordenbro 5932 Humble	45 ^{ay} Hesselbjerg by, Humble	5,64	1,65		3,15		0,84	1.260,- 670,- 1.930,-	Stianlæg 6.000,-	7.930,-
10	Kaj E. Sommer Svenstrupvej 2, 5260 Odense S.	45 ^{bt} Hesselbjerg by, Humble	2,39	0,65		0,10		1,64	40,- 1.310,- 1.350,-		1.350,-
11	Poul Rosholt, Vesteregsvej 18, 5932 Humble.	24 ^{ca} Nordenbro by, Magleby.	9,35		3,10	4,25		2,00	1.700,- 1.600,- 3.300,-	Vejvedlige- holdelse 2.000,-	5.300,-
12	Landvindingsanlæg Tre Høje 1, Ormstrup.	91 Tryggelev by m.m., Tryggelev	0,25			0,25			0	0	0
		Ialt	121,65	7,52	9,75	38,44	10,35	55,59	14.520,-	23.610,-	38.130,-

E R S T A T N I N G S A F G Ø R E L S E
I FORBINDELSE MED FREDNINGEN AF
TRYGGELEV NOR OG OMGIVENDE AREALER.

Der er af lodsejerne ved disses befuldmægtigede nedlagt flg. endelige erstatningspåstande, idet henvises til den i vedføjede skema angivne litre-ring:

- 2) - 45° Hesselbjerg by, Humble - 6.500 kr.
- 3) - 45ⁿ smstds. 21.900 -
- 4) - 45^p smstds. 9.000 -
- 7) - 45^{ac}, 45^{bi} og 45^{bk} smstds. overtagelse for 850.000 kr.
- 8) - 45^{ax} smstds. ingen erstatning, dersom en vis opstilling af campingvogne tillades.
- 9) - 45^{ay} smstds. overtagelse for 111.000 kr. subs. 9.200 kr. hvis overtagelse ikke finder sted.
- 10) - 45^{bt} smstds. - påstand ses ikke nedlagt.
- 11) - 24^{ca} Nordenbro by, Magleby 14.000 kr.

Nævnet har indhentet oplysninger fra skyldkredsen om værdiansættelser af de pgl.ejendomme. Det fremgår, at skyldrådet har vurderet ejendomsværdien for landbrugsjord til 8.000 kr pr. ha. for de heromhandlede ejendomme. Hele ejendommene matr. nr. 45^{ac} og 45^{bk} er vurderet til 14.400 kr. og hele matr.nr. 45^{bi} er vurderet til 11.400 kr. (lb.nr.7). Matr.nr. 24^{ca} Nordenbro er vurderet sammen med 20^a Nordenbro by, Magleby, der er af forskellig bonitet og indgår i ejendomsværdien med 21.000 kr. pr. ha.

Nævnet har ved fastsættelsen af erstatningsbeløbene til de enkelte af kendelsen omfattende lodsejere anvendt flg. retningslinier:

- 1) dyrkede arealer i almindeligt sædskifte, hvor der alene er lagt ganske beskedne bånd på ejernes rådighed over arealerne. Her er anvendt satsen for erstatning på 800 kr. pr. ha., som er anvendt af taksationskommissionen i Isgård-sagen (Overfredningsnævnets optagelse nr. 199/januar 1983) og opretholdt ved tilstandsfredningen af arealer i Århus Ådal, (Overfredningsnævnets optagelse nr. 253/august 1984), således at der gives halv erstatning

for arealer omfattet af søbyggelinie efter naturfredningslovens § 47 a og ingen erstatning for arealer omfattet af strandbeskyttelseslinien.

- 2) Arealer under vedvarende græsning, hvor der er lagt større bånd på ejernes rådighed. Fredningsnævnet har her anlagt et friere skøn over erstatningsbeløbenes størrelse, dog således at der også her er taget hensyn til arealer, der er omfattet af søbeskyttelseslinien. Ingen arealer af denne kategori (bortset fra sådanne, der tilhører Fugleværnsfonden) er behæftet med strandbeskyttelseslinie.
- 3) Udyrkede arealer. Disse vil efter de for nævnet foreliggende oplysninger heller ikke kunne dyrkes, udover at det ifølge forstkyndiges erklæringer antagelig vil være muligt at plante noget østrigsk fyr, som dog ikke vil være udbyttegivende i en meget lang årrække, og som derefter alene vil kunne give et endog særdeles beskedent udbytte. Disse arealer er iøvrigt i vidt omfang behæftet med strandbeskyttelseslinie, inden for hvilken der ifølge naturfredningslovens § 46 stk. 1 ikke må ske tilplantning. Der anvendes den sædvanemæssige minimumserstatning 1.000 kr., for lb. nr. 7 en skønsmæssig erstatning for mistede tilplantningsmuligheder.
- 4) Der tillægges ejerne af matr. nr. 45-ay Hesselbjerg by, Humble, særligt vederlag for ulemper ved udlæg af sti over ejendommen. Dette vederlag er indregnet i erstatningsbeløbet til ejeren, hvilket beløb i alt er sat til 6.000 kr.

Endvidere tillægges der som foran nævnt ejeren af matr. nr. 24-ca Nordenbro by, Magleby, et særligt vederlag - 2.000 kr. for forøgede vedligeholdelsesbyrder og ulemper for så vidt angår hans del af den private fællesvej til Fugleværnsfondens ejendom. Nævnet har i den forbindelse ment, jfr. foran, at foreringen burde påpege, at det ikke ville være urimeligt, at vejen blev opnormeret til offentlig vej, således at kommunen skulle overtage vedligeholdelsespligten.

- 5) Fugleværnsfonden har givet afkald på erstatning.

Der tillægges ikke erstatning til Sydlangelands kommune, brugerne af den fælles lergrav på matr. nr. 45-ø, med hensyn til hvilken ejerforholdene er uklare, idet brugerne som hidtil vil kunne tage råstoffer til rent privat forbrug og Landvindingslaget Tre Høje 1, Ormstrup, for så vidt angår matr. nr. 91, der alene består af en dæmning, hvis brug ikke indskrænkes ved fredningen.

Der tillægges efter omstændighederne ejeren af matr. nr. 45-ac m.fl. Hesselbjerg by, Humble, der er bosat i Belgien og som derfor har ladet sig repræsentere ved advokat under mødet den 11. september 1984, 500 kr. + moms deraf til dækning af sagsomkostninger.

Opmåling af de arealer, der er omfattet af byggelinier, er foretaget ved foranstaltning af amtskommunens fredningsafdeling.

De enkelte erstatningsbeløb fremgår af vedføjede skema.

Erstatningsbeløbene vil kunne udbetales direkte til ejerne.

Udbetalingen sker efter ankefristens udløb ved Fredningsstyrelsens foranstaltning, med mindre afgørelsen indbringes for Overfredningsnævnet.

Erstatningsbeløbene forrentes i overensstemmelse med naturfredningslovens § 19 med 1% over den officielle diskonto fra nærværende afgørelses dato til udbetaling kan ske.

Af erstatningsbeløbene udredes 3/4 af Statskassen og 1/4 af Fyns amtskommune.

Erstatningsafgørelsen vil særskilt kunne indbringes for Overfredningsnævnet, Amaliegade 7, 1256 København K. af enhver af lodsejerne og tillige af de i naturfredningslovens § 27 nævnte myndigheder og institutioner.

Fredningsnævnet for Fyns Amts sydlige Fredningskreds, den 14. december 1984.

Jul. Paulsen

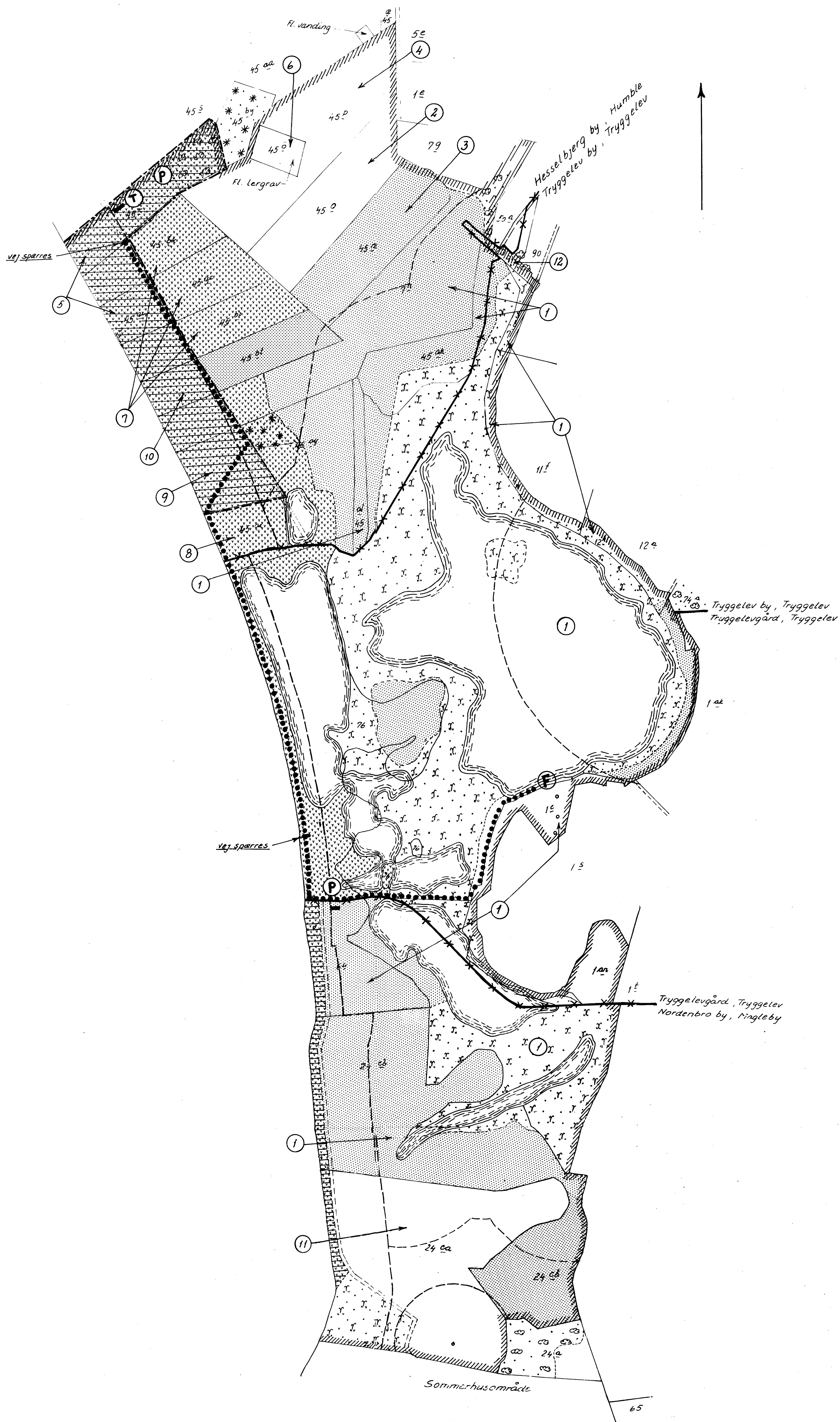
Hans Larsen

Jens Balle Nielsen

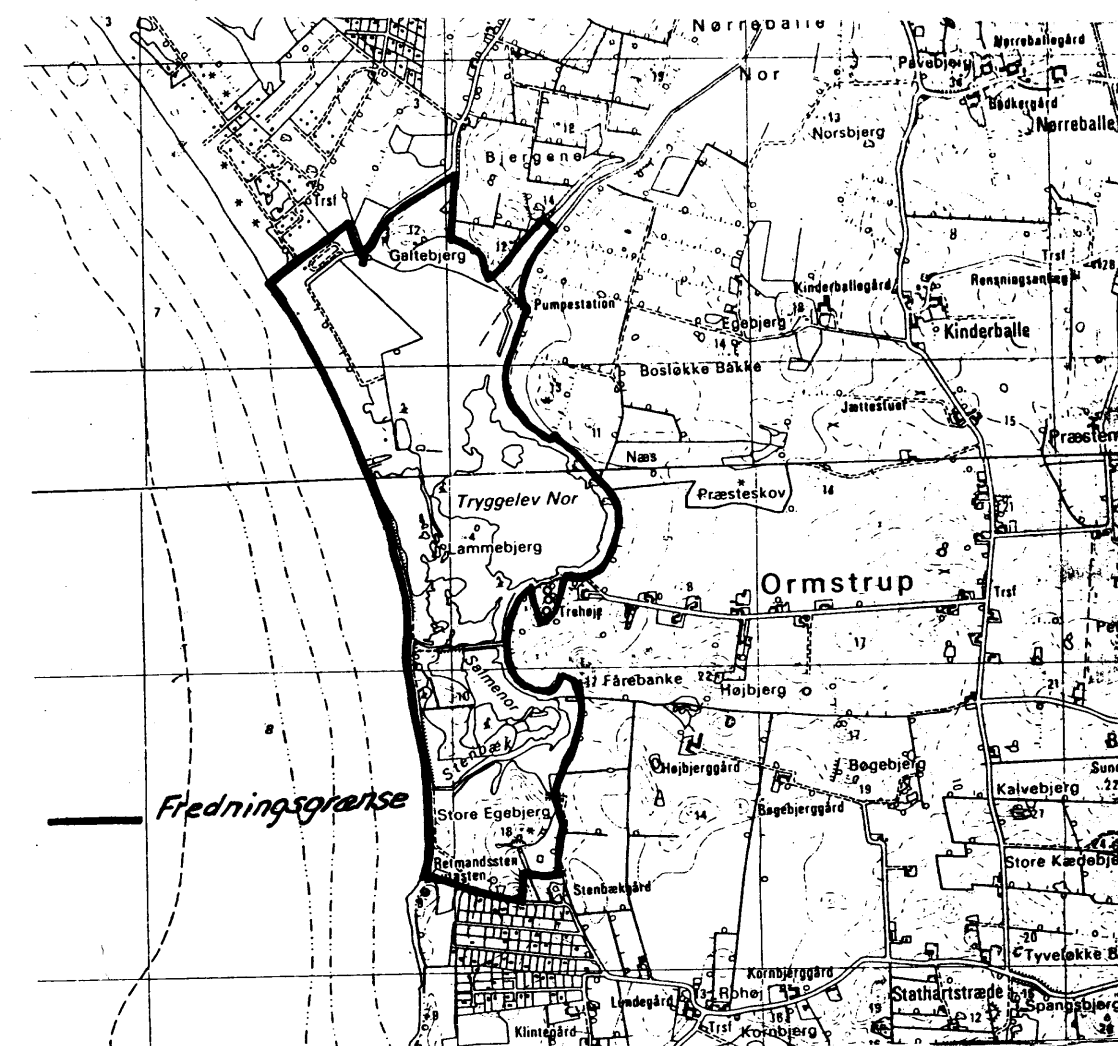

KORT>

REG. NR. 0030300 Udsnit af G.I. kortblad 1311 I 50 og 1311 II N0
Måltorhold 1:25.000

Udarbejdet af Fyns amtskommune
til brug ved fredningssag
Særligt med geodætisk instituts tilladelse (A86)

FREDNINGSKORT

OVERFREDNINGSNÆVNETS.
fredningsafgørelse af April
1987 i sag nr. 2626/84

Tryggelev Nor med omgivelser

Del af Hesselbjerg By, Humble
Tryggelev By, og Tryggelevgård, Tryggelev
Nordenbro By, Magleby
Sydlangeland kommune, Fyns amtskommune.

Signaturforklaring

~~~~~ Fredningsgrænse

- P** Parkering
- T** Toilet
- Bygning
- F** Eksisterende fugleobservationshytte

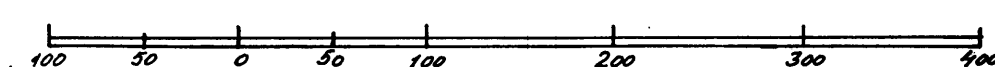
..... Offentlig gående adgang

- Offentligt tilgængeligt areal
- Vand
- Rørsump
- Løvtræ, nåletræ
- Øvrige udyrkede arealer
- Græsningsarealer
- Byggetlinie/beskyttelseslinie i h.t. naturfredningsloven
- Løbe nr.

jfr. § 4. b.

Udarbejdet af Fyns amtskommune,
fredningsafdelingen, oktober 1981
Rev. august 1984
Rev. august 1985
Enkelte ændringer marts 1987 v/Skov- og Naturstyrelsen

1:4.000

DISPENSATIONER>

Afgørelser – Reg. nr.: 00303.00

Dispensationer i perioden: 21-10-1983 - 18-04-2006

Frs. 233/1983

Den 21. oktober 1983 afsagde fredningsnævnet for Fyns amts Sydlige Fredningskreds i sag om ansøgning om tilladelse til at hæve vandstanden i Salme Nor samt til at gennemføre et Naturplejeprojekt i Salme Nor og Tryggelev Nor,

sålydende

REG. NR. 303

K e n d e l s e :

Fyns amtskommune har i november 1981 rejst fredningssag om fredning af Tryggelev Nor med omgivende arealer, herunder Salme Nor, Sydlangelands kommune. I fredningsforslaget findes en bestemmelse om, at der ikke må foretages terrænændringer ved opgravning eller påfyldning og i det hele, at arealerne skal bevares i deres nuværende tilstand. Fredningen skal ikke være til hinder for, at vandstanden i Salme Nor (udhævet her) kan hæves.

Offentlig bekendtgørelse om fredningsforslaget fandt sted den 7. november 1983 i Statstidende og i den lokale presse. Der er afholdt 2 offentlige møder og indhentet en række erklæringer fra myndigheder og interesserede organisationer. Behandlingen af fredningssagen er dog ikke tilendebragt, og særlig vil forhandlingerne om erstatningsspørgsmålene kunne medføre, at der kan medgå nogen tid, inden fredningssagen kan tilendebringes.

I henvendelse til Fyns amtskommune har Fugleværnsfonden v/Dansk Ornithologisk Forening, som er ejer af den største del af arealerne, ansøgt om tilladelse i medfør af naturfredningslovens § 43 til at hæve vandstanden i Salme Nor ca. 80 cm for at hindre noret i udtørring om sommeren, og at gennemføre et naturplejeprojekt i Salme Nor, der opdeles i 3 nærmere beskrevne arealer. I område 1 skal gennemføres almindelig slåning af rørskov, fjernelse af de høstede rør og efterfølgende kreaturafgræsning; i område 2 skal foretages skårlægning af en delvist nedgræsset rørskov. De høstede rør skal ikke indsamles, men der skal efterfølgende foretages kreaturafgræsning;

i område 3 skal ske fræsning af en delvist nedgræsset rørskov med en del kogleaks og efterfølgende kreaturafgræsning. Med henblik på den praktiske gennemførelse af foranstaltningerne skal der graves nogle kanaler, hvorved der dannes 2 øer, en mindre sø og et par mindre holme, dels i Tryggelev Nor, dels i Salme Nor.

Fyns amtskommune har ved skrivelse af 29. august 1983 i medfør af naturfredningslovens § 43 tilladt det ansøgte på vilkår, at vandstanden i Salme Nor ikke hæves til et højere niveau end 15 cm lavere end det laveste punkt på dæmningen mellem Salme Nor og Tryggelev Nor, og at det planlagte overløb og afløb derfra dimensioneres, således at opstuvning over det tilladte niveau ikke vil forekomme.

Afgørelsen er efter det oplyste ikke inden lovens frist påklaget til Fredningsstyrelsen.

Samtidig har amtskommunen anbefalet fredningsnævnet at meddele de fornødne dispensationer fra den verserende fredningssag og fra strand- og søbyggelinierne.

Det fremgår, at der den 10. oktober 1983 er indgivet ansøgning til landvæsensnævnet om tilladelse til vandstandregulering og etablering af et højere overløb end det nuværende.

Det ansøgte kræver dispensation i henhold til naturfredningslovens §§ 16 stk. 2, 46 og 47a.

Fredningsnævnet har enstemmigt besluttet at meddele den ansøgte tilladelse på de af amtskommunen stillede vilkår.

Thi bestemmes:

Fredningsnævnet tillader i medfør af naturfredningslovens §§ 16 stk. 2, 46 stk. 6, jfr. stk. 1, og 47a, at de foran beskrevne terrænændringer, herunder forhøjelse af vandstanden i Salme Nor og plejeforanstaltninger gennemføres.

Tilladelse fra andre myndigheder, særlig landvæsensmyndighederne, må antages at være fornøden.

Nævnet har underrettet ansøgerne, fredningssagens rejser

(amtskommunen) samt andre interesserede myndigheder, organisationer og lodsejere.

Fredningsnævnets afgørelse efter § 16 stk. 2 kan og kan kun påklages til Overfredningsnævnet af amtskommunen og Fugleværnsfonden.

Klagefristen er 4 uger.

Afgørelsen efter §§ 46 og 47a kan inden samme frist påklages til Overfredningsnævnet af de i naturfredningslovens § 58 stk. 1 nævnte personer, myndigheder m.fl.

Fredningsnævnet for Fyns Amts Sydlige Fredningskreds,
den 21. oktober 1983.

Jul. Paulsen

Hans Larsen

Jens Balle Nielsen

--ooOoo--

Udskriftens rigtighed bekræftes.

Jul. Paulsen
formand

U D S K R I F T

af

Overfredningsnævnets Forhandlings- og Kendelsesprotokol

Aar 1932 den 29. Marts afsagde Overfredningsnævnet paa Grundlag af den skriftlige Votering følgende

K e n d e l s e

i Sagen angaaende Fredning af Tryggelev Nor og nogle op til dette stødende Arealer.

Den af Fredningsnævnet for Svendborg Amtsrådsreds den 1. Juni 1931 i denne Sag afsagte Kendelse er indanket for Overfredningsnævnet af Gaardejer Rasmus Hansen Rasmussen som Ejer af Matr. Nr. 24a og 24b af Tryggelev.

Da der ikke i Naturfredningsloven af 8. Maj 1917 findes Hjemmel for Fredningsnævnet til - saaledes som i den indankede Kendelse sket - at træffe Bestemmelse om Forbud mod Jagt, vil Kendelsen være at ophæve.

T h i b e s t e m m e s :

Den af Fredningsnævnet for Svendborg Amtsrådsreds den 1. Juni 1931 afsagte Kendelse angaaende Forbud mod Jagt paa Tryggelev Nor ophæves.

Forhandlingsprotokollen for Fredningsnævnet for Svendborg Amtsrådskreds

Aar 1931 den 1. Juni holdt Fredningsnævnet Mode paa Gaardejer Rasmus Hansen Rasmussens Gaard, Stenbækgaard, hvor da paany foretoges:

Spørgsmaal om Fredning af Tryggelev
Noer paa Langeland.

Mødt var Formanden Dommer J. Nielsen, Grev Ahlefeldt Laurvig Lehn samt Medlemmer af Fredningsnævnet for Tryggelev Sogn Lærer Sandager, Østerskov og for Magleby Sogn Lærer J.P.Jensen, Medlem af Fredningsnævnet for Humble Sogn Gaardejer Valdemar Bendixen havde meldt Forfald.

.....
Fredningsnævnet afsagde derefter følgende

K e n d e l s e :

Hele Tryggelev Noer fredes samt for Grevskabets Vedkommende hele dettes Areal mod Vest til Stranden, nemlig Matr. Nr. 54 Nordenbro, Matr. Nr. 76 af Tryggelev By, en Parcel af 45^q og 45^m Hesselbjerg og som Østgrænse Hesselbjerg Mølle-dæmning og Parceller af Matr. Nr. 7, 11^a og 12^a af Kinderballe samt 1^c af Tryggelev Gaard. Endvidere fredes det Gaardejer Rasmussen tilhørende Areal af 24^a beliggende Vest for Tryggelev Noer indtil Stranden med Sydgrænse den sydlige Side af Stenbækken, mod Øst det langs Tryggelev Noer løbende Dige samt Matr. Nr. 24^b. Fredningen omfatter Forbud mod Ombringelse af Fugle og Pattedyr, disses Æg og Unger paa Tryggelev Noer og de anførte Bredder. Samtidig skal al Færdsel med Bøsse og Hund forbydes og iøvrigt al Færdsel uden for Ejeren og deres Befuldmægtigede. Grevskabet Langeland frafalder Erstatning for sit Vedkommende, medens Nævnet fastsætter, at der ydes Gaardejer Rasmus Hansen Rasmussen en Erstatning af 200 Kr.

Mødet hævet.

J. Nielsen   Ahlefeldt Laurvig Lehn   Hinrichsen

Albert N.K.Sandager   J.P.Jensen

Gaardejer Rasmus Hansen Rasmussen nægter at underskrive
Protokollen.

J. Nielsen

U d s k r i f t
af
Overfredningsnævnets Kendelsesprotokol.

Aar 1932 den 30. December afsagte Overfredningsnævnet paa Grundlag af den skriftlige Vøtering følgende Kendelse i Sagen angaaende Jagt paa Trvggelev Noer.

Ved Kendelse af 29. Marts 1932 ophævede Overfredningsnævnet en af Fredningsnævnet for Svendborg Amtsraadskreds den 1. Juni 1931 afsagt Kendelse angaaende Forbud mod Jagt paa Trvggelev Noer og nogle omkringliggende Arealer af Matr. Nr. 24 a og 24 b af Trvggelev.

Derefter har Ejeren af de pågældende Arealer, Gaardejer Rasmus Hansen Rasmussen overfor Overfredningsnævnet fremsat Begæring om, at der i Medfør af Naturfredningslovens § 17, 2. Pkt. maa blive tillagt ham en Erstatning paa 600 Kr. Gaardejer Rasmussen har i saa Henseende anført, at han efter afsigelsen af Fredningsnævnets Kendelse den 1. Juni 1931 har afholdt sig fra enhver Jagt paa Terrænet, og at der derved er påført ham et økonomisk Tab af den anførte Størrelse.

Efter Overfredningsnævnets Skøn haves der, som af Gaardejer Rasmussen påberaabt, i Naturfredningslovens § 17, 2. Stk. Hjemmel til under Omstændigheder som de foreliggende, at yde Erstatning, men da det ikke ved det under Sagen oplyste kan anses for tilstrækkeligt godtgjort, at det Gaardejer Rasmussen påførte Tab har udgjort det af ham påstaaede Beløb, vil der kun kunne tillægges ham en Erstatning af efter Omstændighederne 200 Kr.

T h i b e s t e m m e s :

I Medfør af Naturfredningslovens § 17, 2. Pkt. tillægges der Gaardejer Rasmus Hansen Rasmussen, Nordenbro, 200 Kr., at udrede med Halvdelen af Statskassen og Halvdelen af Svendborg Amtsrepartitionsfond ifr. Naturfredningslovens § 13, sammenholdt med § 25.

FREDNINGSNÆVNET

FOR

FYNS AMTS SYDLIGE FREDNINGSKREDS

Toftevej 31, 5610 Assens

Tlf. 64 71 10 20 Telefax 64 71 55 20

Dato: 26. februar 1992

Journal nr.: Frs. 280/1991

Fyns Amt,
landskabsafdelingen,
Ørbækvej 100,
5220 Odense SØ.

Vedr.: J. nr. 8-52-56-1/2-90 - Cykelrute Bagenkop-Tryggelev Nor-Hesselbjerg/Ristinge.

Ved skrivelse af 11. november 1991 har landskabsafdelingen fremsendt en ansøgning fra Sydlangelands kommune om tilladelse til at etablere en cykelstirute fra Bagenkop til Hesselbjerg/Ristinge via Tryggelev Nor. Kommunen har oplyst, at cykelruten allerede er etableret fra Bagenkop til Fugleværnsfondens reservat ved Tryggelev Nor samt fra Hesselbjerg strand til Hesselbjerg og Ristinge. Forbindelse fra reservatet til Hesselbjerg strand kan ikke etableres uden dispensation fra Overfredningsnævnets kendelse af 10. april 1987, som kun tillader gående trafik.

I fremsendelsesskrivelsen til fredningsnævnet har landskabsafdelingen bl.a. anført:

" .....

Landskabsafdelingen vurderer, at den ansøgte ændring af cykelruten vil være en væsentlig forbedring, og at den vil kunne ske uden at tilsidesætte fredningens formål.

Landskabsafdelingen skal derfor anbefale, at fredningsnævnet meddeler dispensation fra fredningsbestemmelserne til, at der kan cykles på den pågældende strækning, og at der kan foretages de eventuelle nødvendige forbedringer for, at strækningen kan benyttes af cyklende.

..... "

ad 1211/7-0028
akt. 0002

Fredningsnævnet har afholdt møde i sagen den 13. februar 1991, hvor Sydlangelands kommune og Fyns Amt var repræsenteret. Der var ligeledes givet møde for Danmarks Naturfredningsforening. Den for foreningen mødte gav udtryk for betænkelighed ved en dispensation, idet det vil være vanskeligt at afholde kørende på knallert fra at benytte cykelstien.

Fredningsnævnet skal herved i enighed meddele, at der ikke kan gives dispensation efter naturfredningslovens § 34 til det forløb, som blev påvist. Fredningsnævnet skal imidlertid samtidig meddele at være sindet at give dispensation, dersom der fremsendes et nyt forslag, hvorved stien holdes i lidt større afstand fra stranden end foreslået og ført ind til forbindelse med en eksisterende sti gennem en lille plantage, hvorfra den vil kunne få forbindelse med den allerede etablerede cykelrute.

Nævnets afgørelse kan inden 4 uger indbringes for Overfredningsnævnet, Slotsmarken 15, 2970 Hørsholm.

Nævnet har underrettet den stedlige kommunalbestyrelse m.fl., der ligeledes inden 4 uger kan indbringe nævnets afgørelse for Overfredningsnævnet, om foranstående.

Hans Chr. Poulsen
formand

FREDNINGSNÆVNET

FOR

FYNS AMTS SYDLIGE FREDNINGSKREDS
Egensevej 15 - Telefon (09) 21 16 93Møtningst
Skov- og Naturstyrelsen

5700 SVENDBORG, den 28.8.1991

29 AUG. 1991

Journal nr.: F. 152/91.

Nævnet har d.d. tilskrevet:

Fyns Amts Landskabsafdeling

Ørbækvej 100

5220 Odense SØ

Vedr.: j. nr. 8.70-53-4(481)/1-91. Fugleobservationsskjul ved Tryggelev Nor, matr. nr. 64 Nordenbro by, Magleby.

Ved skrivelse af 12. juni 1991 fremsendte landskabsafdelingen til fredningsnævnet en ansøgning fra Fugleværnsfonden om etablering af et fugleobservationsskjul og en sti dertil ved Tryggelev Nor. Området blev ved overfredningsnævnets kendelse af 10. april 1987 fredet. I fredningsbestemmelserne er bl.a. anført:

".....

§ 2. Bevaring af området.

Det fredede område skal bevares i dets nuværende tilstand. Der må således ikke foretages terrænændringer i den hidtidige udnyttelse af arealerne, og der må ikke opføres yderligere bebyggelse, medmindre sådanne tilstandsændringer er tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved en dispensation efter § 11.

§ 3. Terrænændringer.

Som anført i § 2 må der ikke foretages terrænændringer. Der må således ikke ske udnyttelse af forekomster i jorden, heller ikke til ejerens eget brug, og der må ikke foretages opfyldning, planering eller afgravning. Fredningen er dog ikke til hinder for, at de berettigede tager materialer til eget brug fra den fælles lergrav på

ad. SN: 1211/7-0028

1

JUS
JH

matr. nr. 45 ø Hesselbjerg by, Humble.

.....

§ 5. Bebyggelse og andre anlæg.

Det følger af § 2, at der ikke må opføres ny bebyggelse, herunder skure, boder o. lign., ligesom der ikke må ske ombygning af eksisterende bebyggelser. Der må dog opstilles læskure til kreaturer.

Der må heller ikke etableres andre faste konstruktioner og anlæg end bygninger. Eksempelvis må der ikke opstilles master og tårne eller anlægges skydebaner, campingpladser o. lign. Der må ikke føres luftledninger over arealerne.

Der må ikke anlægges nye veje, og der må ikke anlægges andre nye stier end den, der er vist på fredningskortet.

....."

I skrivelsen af 12. juni 1991 har landskabsafdelingen anført:

".....

Landskabsafdelingen finder umiddelbart, at det ansøgte ikke strider imod fredningens formål (At bevare områdets landskabelige og biologiske værdier), men på grund af de tilsyneladende store terrænændringer der ønskes foretaget i forbindelse med anlæg af stien, skal landskabsafdelingen foreslå, at nævnet indkalder til møde og besigtigelse på stedet.

....."

I ansøgningen af 7. maj 1991 har Fugleværnsfonden ligeledes foreslået et møde angående observationsskjulet.

Fredningsnævnet har den 8. august 1991 afholdt det ønskede møde.

Formanden for Fugleværnsfonden, Lorenz Ferdinand, redegjorde her nærmere for projektet. Han oplyste, at det fugleværnstårn, som i 1976 blev opført ved Trehøje, er meget besøgt. Der foretages ture, guidede af naturvejledere. For tre år siden blev det beslut-

tet at vise mere frem, og Aage V. Jensens fonde har erklæret sig villige til at støtte med finansiering af skjul, stier og vejledning. For at komme så lidt forstyrrende for fuglelivet som muligt frem til det ansøgte skjul, vil man afgrave 1/2 - 3/4 meter af det øverste af bakken således, at stien kommer til at forløbe i en slugt. Det afgravede jord skal ligge langs stiens nordlige side. Der skal desuden foretages slørende beplantning på begge sider af stien og omkring skjulet. Området afgræsses af kvæg, og man vil ved hjælp af elektrisk hegn holde dette væk fra den slørende beplantning. Stien ønskes befæstet med grus. For at stive den slørende beplantning af, er det meningen, at man vil lave en konstruktion af f. eks. jern, som skal bære afskærmningen, indtil den er udvokset.

Fredningsnævnet skal herved i medfør af naturfredningslovens § 34 meddele tilladelse til anlæg af stien og til at foretage beplantning med de i området naturligt forekommende planter på begge sider af denne. Det tillades endvidere, at der lægges grus på stien.

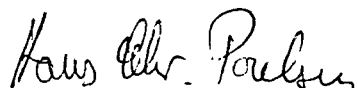
Der meddeles afslag på at foretage afgravning eller andre terrændringer i forbindelse med anlæg af stien, ligesom der meddeles afslag på opsætning af kunstig støtte for planterne langs stien.

Der meddeles tilladelse til opsætning af det ansøgte fugleobservationsskjul samt til at foretage den opgravning, som er nødvendig for at befæste fundamentet under dette. Der meddeles endvidere tilladelse til at foretage slørende beplantning omkring skjulet på betingelse af, at dette sker med planter, som er naturligt forekommende i området. En betingelse for tilladelsen til at opsætte skuret er, at dette holdes i samme farver, som anvendes på tilsvarende fugleobservationsskjul andre steder.

Nævnet har underrettet den stedlige kommunalbestyrelse m. fl., der inden 4 uger kan indbringe nævnets afgørelse for Overfredningsnævnet om foranstående.

Tilladelsen kan ikke udnyttes før efter udløbet af ankefristen, 4 uger, jfr. naturfredningslovens § 58, stk. 6.

Tilladelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 5 år fra tilladelsens meddelelse, jfr. naturfredningslovens § 64 a.

Hans Chr. Poulsen

formand

/if

FREDNINGSNÆVNET

FOR

FYNS AMTS SYDLIGE FREDNINGSKREDS

Toftevej 31, 5610 Assens

Tlf. 64 71 10 20 Telefax 64 71 55 20

Dato: 16. juni 1992

Journal nr.: Frs. 97/1992

Sydlangeland kommune

Teknisk Forvaltning

Vågebjergvej 5

5932 Humble

Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen
17. juni 1992

Vedr. j. nr. 17-1-32/73. Opstilling af borde og bænke.

Ved skrivelse af 1. april 1992 har De på vegne Humble Boldklubs Venner søgt om fredningsnævnets tilladelse til opstilling af 2 faste borde og bænke på ejendommen matr. nr. 45 r Hesselbjerg by, Humble. Borde og bænke vil blive placeret sydvest for kioskbygningen mellem denne og kysten.

Kommunen har i fremsendelsesskrivelsen anbefalet det ansøgte.

Fredningsnævnet har indhentet en udtalelse fra Fyns Amts landskabsafdeling, der i skrivelse af 14. maj 1992 har udtalt:

"Området, hvor borde og bænke ønskes opstillet, er omfattet af overfredningsnævnets kendelse af 10. april 1987.

I flg. kendelsens § 5, må der bl.a. ikke opføres ny bebyggelse, herunder boder o. lign., ske ombygning heraf, eller etableres andre faste konstruktioner.

Landskabsafdelingen finder imidlertid, at 2 faste borde med bænke opstillet umiddelbart i forbindelse med den lovligt beliggende kiosk, ikke strider imod fredningens formål, idet dette område netop er gjort offentligt tilgængeligt.

Landskabsafdelingen har på denne baggrund ingen indvendinger imod opstilling af de ansøgte borde og bænke."

modtaget

landskabsstyrelsen

12/11/7-0028

3.

311

105
JH

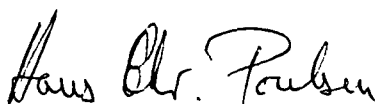
Fredningsnævnet meddeler herved tilladelse til det ansøgte, idet fredningsnævnet kan tiltræde det af landskabsafdelingen ovenfor anførte.

Afgørelsen er enstemmig.

Nævnet har underrettet Skov- og Naturstyrelsen, Fyns Amts landskabsafdeling m. fl., der inden 4 uger kan indbringe nævnets afgørelse for Overfredningsnævnet om foranstående.

Tilladelsen kan ikke udnyttes før efter udløbet af ankefristen, 4 uger, jfr. naturfredningslovens § 58, stk. 6.

Tilladelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 5 år fra tilladelsens meddelelse, jfr. naturfredningslovens § 64 a.

Hans Chr. Poulsen

formand

/if

REDNINGSNÆVNET

FOR

NS AMTS SYDLIGE FREDNINGSKREDS

Toftevej 31, 5610 Assens

Tlf. 64 71 10 20 Telefax 64 71 55 20

REG. NR. 303.00

Dato: 3. august 1992.

Journal nr.: Frs. 162/1992

Søren Steffensen,
Skibhusvej 78 st.,
5000 Odense C.

Ved skrivelse af 12. juni 1992 har De i lighed med foregående år ansøgt fredningsnævnet om tilladelse til at afholde surfstævne på Hesselbjerg strand i week-end'en 22-23. august 1992. Surfstævnet vil blive afholdt på Hesselbjerg strand ud for matr. nr. 45-s m.fl. Hesselbjerg by, Humble.

Vedrørende beskrivelsen af stævnet har De henvist til nævnets afgørelsesskrivelse i 1991, Frs. 164/91.

Fredningsnævnet meddeler herved, at nævnet énstemmigt har besluttet at meddele tilladelse til det ansøgte i medfør af naturfredningslovens § 34, § 46 stk. 6 og § 54 stk. 4.

Det bemærkes, at senere lignende ansøgninger ikke vil kunne forventes imødekommet, dersom arealerne ikke afleveres i ryddet stand. Dersom stævnets afholdelse medfører væsentlig slitage på vegetationen, vil en tilladelse til fornyet stævnet heller ikke kunne forventes imødekommet, før vegetationen skønnes at være reableret.

Nævnet har underrettet den stedlige kommunalbestyrelse, Fyns Amtskommunes landskabsafdeling m.fl., der inden 4 uger kan indbringe nævnets afgørelse for Overfredningsnævnet, om foranstånde.

Udvalget

af Landskabsstyrelsen

12117-0028

4

Hans Chr. Poulsen
Hans Chr. Poulsen

lus
JH

FREDNINGSNÆVNET
FOR
FYNS AMT

Toftevej 31, 5610 Assens
Tlf. 64 71 10 20 - Telefax 64 71 55 20

REG. NR. 0303.00

Dato: 30. december 1993

Journal nr.: F. 100/1993

Fyns Amt
Miljø- og arealafdelingen
Amtsgården
Ørbækvej 100
5220 Odense SØ

Ved skrivelse af 11. november 1993 fremsendte Fyns Amt en ansøgning fra Fugleværnsfonden om tilladelse til udvidelse af fugleobservationstårn på ejendommen matr. nr. 1-c, Tryggelev by, Tryggelev, der er en del af det fredede område Tryggelev Nor.

Tryggelev Nor er fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 10. april 1987, og det fremgår af § 5 i kendelsen bl.a.:

".....

at der ikke må opføres ny bebyggelse, herunder skure, boder og lignende...

....

Der må heller ikke etableres andre faste konstruktioner og anlæg end bygninger.

....."

Fyns Amt har i fremsendelsesskrivelsen indstillet, at der meddeles dispensation fra fredningsbestemmelserne.

Sydlangeland Kommune har i skrivelse af 12. maj 1993 anbefalet det ansøgte.

Fredningsnævnet meddeler herved tilladelse til det ansøgte i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, idet det ansøgte ikke ses at stride mod formålet med fredningen.

Afgørelsen er enstemmig.

Nævnets afgørelse kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 78, stk. 2, indbringes for Naturklagenævnet af de i samme lovs § 86 nævnte klageberettigede. Klagen indgives skriftligt til fredningsnævnet, der videresender klagen til Naturklagenævnet.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den klageberettigede.

Tilladelsen må ikke udnyttes før ovennævnte klagefrist er udløbet og bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år efter, den er meddelt.

S. Raunholt
næstformand

/it

11 APR. 1995

FREDNINGSNÆVNET

FOR FYNs AMT

Toftevej 31, 5610 Assens

Tlf. 64 71 10 20

Assens, d. 05.04.95

Sag nr. F. 10/1995.

REG. NR. 303.00

Hermed fremsendes genpart af nævnets skrivelse af dags dato til:

Henrik Schov,

James Ensorlaan 35, B9051 St Denis Westrem, Belgien.

Nævnets afgørelse kan indbringes for Naturklagenævnet, Vermundsgade 38 B, 2100 København Ø, inden 4 uger fra modtagelsen af nærværende meddelelse.

P.N.V.

Inge Torkenhøj
overlæss.

- ✓
1. Skov- og Naturstyrelsen, Haraldsgade 53, 2100 København Ø.
  2. Fyns Amt, Miljø- og Arealafdelingen, Ørbækvej 100, 5220 Odense SØ.
  3. Kommunalbestyrelsen i Sydlangeland kommune, 5932 Humble.
  4. Danmarks Naturfredningsforening, Nørregade 2, 1165 København K.
  5. Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomite, Claus Aage Dalskov, Slotsgade 19, 5953 Tranekær.
  6. Dansk Ornitologisk Forenings lokalafdeling for Fyns Amt, v/ Flemming Byskov, Bystævnevej 1A, 5750 Ringe.

Miljøministeriet

Skov- og Naturstyrelsen

J.nr. SN 1211/7-0028

Akt. nr. 9

Øst.

**FREDNINGSNÆVNET
FOR
FYNS AMT**

Toftevej 31, 5610 Assens
Tlf. 64 71 10 20 - Telefax 64 71 55 20

Dato: 05.04.95.

Journal nr.: frs. 10/95.

Henrik Schov
James Ensorlaan 35
B9051 St Denis Westrem
Belgien

Ved skrivelser af henholdsvis 24. november 1994 og 10. februar 1995 har De ansøgt om tilladelse til dels placering af en jagt-hytte på ca. 15 m² i træ og dels tilladelse til at lade grave og anlægge et vandhul på minimum 5.000 m² max. 10.000 m², alt på den fredede ejendom matr. nr. 45-ac, 45-bi og 45-kb Hesselbjerg by, Humble.

Ejendom er fredet ved Overfredningsnævnets afgørelse af 10. april 1987, hvor det bl.a. i § 2 fremgår, at det fredede areal skal bevares i dets nuværende tilstand. I § 3 fremgår det, at der ikke må foretages terrænændringer og i § 5, at der ikke må opføres ny bebyggelse, herunder skure, boder og lignende, ligesom der ikke må ske ombygning af eksisterende bebyggelse. Der må dog opstilles læskure til kreaturer.

Fredningsnævnet har afholdt møde og besigtigelse i sagen.

Under mødet redegjorde De for baggrunden for Deres ansøgning og oplyste bl.a., at de alene ønsker tilladelse til opførelse af en primitiv jagt-hytte med plads til ca. 4 jægere. Endvidere udtalte De, at efter fredningens gennemførelse kan ejendommen alene benyttes til jagt. De har forsøgt at afhænde ejendommen til staten og

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den klageberettigede.

S. Raunholt
næstformand

/it

H. Schou
James Ensorlaan 35
B 9051 St. Denis Westrem
Belgien

SKOV- OG
NATURSTYRELSEN

Landskabskontoret
J.nr. SN 1214/7-0002
Ref. Lisbeth Toft-Petersen

Den 17. oktober 1995

Klage over Fredningsnævnet for Fyns Amts afslag på ansøgning om tilladelse til opførelse af jagthytte og anlæg af vandhul i et område omfattet af fredningen af Tryggelev Nor.

Afgørelse

Skov- og Naturstyrelsen stadfæster hermed Fredningsnævnet for Fyns Amts afslag på ansøgning om tilladelse til opførelse af jagthytte og anlæg af vandhul på ejendommen matr. nr. 45 ac, 45 bi og 45 bk, Hesselbjerg by, Humble.

Styrelsens afgørelse er truffet i medfør af § 78, stk. 2 og § 85 i naturbeskyttelsesloven, lov nr. 9 af 3. januar 1992, jf. § 16, stk. 1, nr. 24 i bekendtgørelse nr. 217 af 21. marts 1994 om henlæggelse af opgaver og beføjelser til Skov- og Naturstyrelsen.

Redegørelse for sagen

Den ovennævnte ejendom er omfattet af Overfredningsnævnets afgørelse af 10. april 1987 vedr. fredning af Tryggelev Nor med omgivende arealer.

Fredningen har til formål at sikre opretholdelsen af områdets landskabelige og biologiske værdier, særlig som raste- og ynglelokalitet for vandfugle. Fredningen skal tillige regulere offentlighedens adgang.

Der må ikke i det fredede område foretages terrænændringer eller ændringer i den hidtidige udnyttelse af arealerne. Der må ikke foretages yderligere bebyggelse, herunder skure, boder o.lign.

I breve af 24. november 1994 og 10. februar 1995 har De ansøgt Fredningsnævnet for Fyns Amt om tilladelse til at opføre en 15 m² stor jagthytte i området ud til Østersøvej. De har endvidere ansøgt fredningsnævnet om tilladelse til at anlægge et vandhul

Skov- og Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
Tlf. 39 47 20 00
Fax 39 27 98 99
Telex 21485 nature dk

på ejendommen på mellem 5.000 m² og 10.000 m² med en vanddybde på op til 2 meter.

Den 5. april 1995 har fredningsnævnet meddelt afslag på det ansøgte, idet nævnet finder, at de ansøgte foranstaltninger vil være i strid med fredningens formål.

I brev modtaget i fredningsnævnet den 27. april 1995 har De indbragt afgørelsen for Naturklagenævnet, der har videresendt klagen til behandling i Skov- og Naturstyrelsen.

I brev af 27. september 1995 har De uddybet Deres klage. De anfører bl.a., at De som følge af fredningen er blevet frataget enhver form for anvendelse af Deres ca. 60.000 m² store ejendom. De kan nu alene udnytte ejendommen til jagt. Derfor ønsker De at få tilladelse til at opføre en jagthytte på ejendommen. De vil i givet fald være indstillet på at opgive vandhullet.

De anfører videre, at De efter fredningen i 1987 forgæves har forsøgt at få enten de statslige eller de amtskommunale myndigheder til at overtage ejendommen, ligesom De også har rettet henvendelse til Danmarks Naturfredningsforening herom, men med samme negative resultat.

Begrundelse for Skov-og Naturstyrelsens afgørelse

Formålet med fredningen er at bevare arealerne i deres nuværende tilstand. Det fremgår direkte af fredningsbestemmelserne, at der ikke må foretages terrænændringer eller opføres ny bebyggelse i det fredede område.

Ud fra de i sagen foreliggende oplysninger finder styrelsen at kunne tiltræde den af fredningsnævnet anlagte vurdering og trufne afgørelse. Styrelsen er således enig med fredningsnævnet i, at både opførelse af en jagthytte og anlæg af et vandhul på Deres ejendom vil være i strid med fredningens formål.

Styrelsen stadfæster således den af fredningsnævnet trufne afgørelse.

Til Deres bemærkninger om, at De som følge af fredningen er blevet frataget enhver form for udnyttelse af ejendommen, skal styrelsen fremhæve, at der i forbindelse med fredningens gennemførelse - i overensstemmelse med de sædvanlige regler - blev ydet Dem erstatning for det tab, som fredningen påførte Dem.

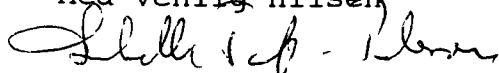
Iøvrigt er dele af Deres ejendom omfattet af både naturbeskyttelseslovens regler om strandbeskyttelseslinie og af lovens regler om beskyttelse af særlige naturtyper (strandeng). Reglerne indeholder et generelt forbud mod indgreb i disse markante landskabselementer i form af bl.a. terrænændringer, bebyggelse m.m.

Klagevejledning

Skov- og Naturstyrelsens afgørelse er endelig. Der kan derfor ikke klages til andre administrative myndigheder.

Afgørelsen kan indbringes for domstolene. Det skal i så fald ske inden 6 måneder fra modtagelsen af denne afgørelse. Det fremgår af naturbeskyttelseslovens § 88 stk. 1.

Med venlig hilsen

Lisbeth Toft- Petersen

Kopi til orientering:

Fredningsnævnet for Fyns Amt
Fyns Amt
Naturklagenævnet
Danmarks Naturfredningsforening

**Fredningsnævnet
for
Fyns Amt**

Toftevej 31, 5610 Assens
Tlf. 64 71 10 20 - Telefax 64 71 55 20

Dato: 13/05-96
Frs. 15/1996

Sydfyns Windsurfing Club
v/Henrik Røjgaard
Bregnedalsvej 2 A
5700 Svendborg.

REG. NR. 0303.00

Ved skrivelse af 27. marts 1996 har De ansøgt fredningsnævnet om tilladelse til at afholde windsurfingstævne ved Hesselbjerg Strand den 11. og 12. maj 1996. Det fremgår af ansøgningen, at der vil blive opstillet et cafeteria/tilskuertelt og bureauvogn på stedet. Endvidere vil der være en aktivitet i form af windsurfere og følge/dommerbåde på vandet ud for stranden.

Fredningsnævnet har indhentet en udtalelse fra Fyns Amt, der i skrivelse af 22. april 1996 har udtalt:

" ... at vi herfra ingen indvendinger har imod afholdelse af det ansøgte windsurfingstævne.

Området er omfattet af Overfredningsnævnets kendelse af 10. april 1987, og ifølge vedlagte kendelse må der kun opstilles telte på matr. nr. 45-ax i juni-august måned.

Området mellem parkeringspladsen og stranden er udsat for et stort slid på vegetationen, hvorfor vi finder, at telte m.v. kun bør opstilles på parkeringsarealerne, eller landværts vejen til surfområdet. Der må heller ikke køres med biler mellem stranden og parkeringspladsen.

Området skal selvfølgelig forlades i ryddeliggjort stand.

... "

Fredningsnævnet skal udtale:

Fredningsnævnet meddeler herved i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50 tilladelse til det ansøgte på betingelse af, at telte m.v. kun opstilles på parkeringsarealerne eller landværts vejen til surfområdet, at der ikke køres med biler mellem stranden og parkeringspladsen, og at området straks efter stævnet forlades i ryddeliggjort stand.

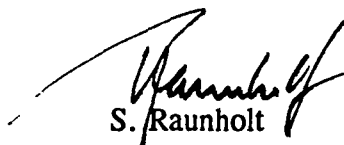
Jnr. SN 1996-1211/7-0006

Afgørelsen er enstemmig.

Nævnets afgørelse kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 78, stk. 2, indbringes for Naturklagenævnet af de i samme lovs § 86 nævnte klageberettigede. Klagen indgives til fredningsnævnet, der videresender klagen til Naturklagenævnet.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den klageberettigede.

Tilladelsen må ikke udnyttes, før ovennævnte frist er udløbet.

S. Raunholt

**Fredningsnævnet
for
Fyns Amt**

Toftevej 31, 5610 Assens
Tlf. 64 71 10 20 - Telefax 64 71 55 20

Dato: 5. november 1996
Frs. 42/1996

Fyns Amt
Miljø- og Arealafdelingen
Ørbækvej 100
5220 Odense SØ.

REG. NR. 0303.00

Vedr.: Deres j. nr. 8-70-51-8-481-9-96.

Ved skrivelse af 2. september 1996 har Fyns Amt fremsendt en ansøgning fra Sydlangeland kommune af 23. juli 1996, hvori Sydlangeland kommune ansøger om tilladelse til reetablering af strandvold/dige ved Tryggelev Nor.

Diget er placeret inden for det fredede område ved Tryggelev Nor, hvilket område blev fredet ved Overfredningsnævnets afgørelse af 10. april 1987.

I § 1 i fredningsafgørelsen fremgår det, at formålet med fredningen har været at sikre opretholdelse af områdets landskabelige og biologiske værdier, særlig som raste- og ynglelokalitet for vandfugle. Fredningen har tillige til formål at regulere offentlighedens ret til færdsel og ophold i området under hensyn til opretholdelsen af de biologiske værdier.

I § 2 fremgår det, at det fredede område skal bevares i dets nuværende tilstand.

I § 3 vedrørende terrænændringer fremgår det, at der ikke må foretages terrænændringer .... og der må ikke foretages opfyldning, planering eller afgravning.

I § 5 fremgår det, at der ikke må anlægges nye veje, og der må ikke anlægges andre nye stier end den, der er vist på fredningskortet.

I § 7 vedrørende offentlighedens adgang fremgår det i litra B, at offentligheden har ret til at færdes til fods på de i pkt. a nævnte vejstrækninger og på de strækninger, der er vist på fredningskortet med signatur for "sti". Det pålægges Fyns Amtsråd at anlægge den på fredningskortet viste sti over matr. nr. 45-ay Hesselbjerg by, Humble.

SN 1996-1211/7-0006
all. 3.

Fredningsnævnet har afholdt møde og besigtigelse i sagen.

Sydlangeland kommune har oplyst, at den eksisterende strandvold/dige i forbindelse med ekstremt højvande den 4. november 1995 blev overskyllet af havet. Ved overskylningen borte-roderedes en del materiale fra strandvolden, således at den nu fremstår gennembrudt til kote ca. 0 på en strækning af ca. 35-40 meter.

Kommunen har videre oplyst, at strandvolden har eksisteret i "mands minde" det pågældende sted. Volden har det pågældende sted været kraftigt påvirket af, at der på indersiden mod Noret tidligere har været foretaget råstofindvinding. Materialerne fra selve gennembruddet ligger således nu, hvor der tidligere har været gravet ral m.m. Overskylningen skyldes sandsynligvis sætninger i strandvolden som følge af opstået ustabilitet efter råstofgravningen.

Kommunen har til støtte for ansøgningen anført, at lukning af hullet ikke vil stride mod fredningens formål, men netop sikre dette. Der er store økonomiske interesser på spil for de bagved liggende ejendomme, både landbrugsarealer og sommerhusområder. I forbindelse med oversvømmelsen blev den bagved liggende landbrugsjord og sommerhusjord oversvømmet op til Piledybet på en strækning på flere kilometer. Det er kompliceret at sikre sommerhusområdet på anden måde end ved retablering af diget. Det vil heller ikke være rigtigt at vælge andre løsninger end den, der er den mest naturlige, nemlig at lukke hullet i diget.

Kommunen har endvidere anført, at en del rugende fugle omkom i foråret 1996 under højvande. Der har flere gange i foråret 1996 været oversvømmelse på grund af hullet i diget.

Kommunen har endelig anført, at åbningen i diget også har medført en del forurening i Noret i form af tomme flasker m.m.

En repræsentant for sommerhusområdet har udtalt, at der i forbindelse med oversvømmelse af sommerhusene er opstået skader for ca. 4 mill. kr.

En repræsentant for Fugleværnsfonden har udtalt, at man ikke har indvendinger imod, at diget lukkes, men Fugleværnsfonden, der ejer arealet, har ikke råd til at foretage lukningen. Der har efter digebruddet været problemer med pludselige oversvømmelser, hvilket har givet problemer med bl.a. føde til fuglene og igen resulteret i, at nogle fugle er dø-

de.

En repræsentant for den lokale afdeling af Dansk Ornitologisk Forening har udtalt, at da gennembruddet formentlig er kommet på grund af den bagved liggende ralgravning, må det være naturligt, at diget lukkes igen. Såfremt diget lukkes, vil det også give flere fugle i baglandet.

En del lodsejere gav under mødet udtryk for store problemer med bl.a. kreaturerne, der i henhold til fredningsafgørelsen skulle afgræsse det bagved liggende område, idet kreaturerne ikke kan tåle at drikke det saltvand, der fremkommer, når der sker oversvømmelse af Noret. Ved oversvømmelse bliver der dækket ca. 8-10 ha landbrugsjord med havvand.

En repræsentant for Danmarks Naturfredningsforening har udtalt, at der er tale om en naturlig strandvold. Det er ikke en nødvendig forudsætning, at den sti, der er nævnt i fredningen, skal ligge på strandvolden. Det kan udmærket forstås således, at man blot skal kunne gå langs stranden, og så udgør stranden en sti. Det er nødvendigt, at man accepterer, at kysterne i Danmark ændrer karakterer. Det er det, der er sket her, og man bør derfor ikke foretage reetablering over det, som naturens kræfter har bevirket. Såfremt der er problemer med sommerhuse, må man klare det på anden vis ved etablering af et dige et andet sted.

En repræsentant for Kystinspektoratet har udtalt, at reetablering af diget vil forhindre oversvømmelse af baglandet. Såfremt diget reetableres, vil det erfaringsmæssigt holde i ca. 25-30 år.

En repræsentant for Fyns Amt har udtalt sig imod, at der meddeles dispensation til den ansøgte reetablering og har fremhævet, at vandkvaliteten i Noret er blevet betydelig bedre, efter at der er kommet et hul i diget. Forbedringen af vandkvaliteten forbedrer også forholdene for fuglene. Man har i amtet bestilt en rapport for at se hvilke konsekvenser, det åbne dige har haft. Det foresloges, at man lader hullet i diget stå åbent i en årrække for at se hvilke konsekvenser, det vil have. Der er store biologiske værdier i Noret, og det bør prøves af, inden der sker lukning igen af diget. Problemerne med at nogle sommerhuse bliver oversvømmet, må kunne klares ved, at der etableres et dige et andet sted.

Fredningsnævnet skal udtale:

Fredningsnævnet lægger til grund, at strandvolden med den på strandvolden værende sti har været der i mands minde og også var der, da fredningen blev gennemført i 1987. Nævnet lægger videre til grund, at det i hvert fald ikke kan udelukkes, at gennembruddet af strandvolden er fremkommet på grund af sætninger i strandvolden opstået som følge af ustabilitet efter råstofgravning umiddelbart bagved strandvolden. Under hensyn hertil og til at strandvolden, såfremt den reableres, vil genskabe den tilstand der var, da området blev fredet og herved yderligere sikre den bagved liggende landbrugsjord, der i fredningsafgørelsen forudsattes afgræsset af kreaturer, og det yderligere bagved liggende sommerhusområde samt skabe et område, som efter ornitologernes opfattelse vil være et godt område for fuglene, har nævnet enstemmigt besluttet at meddele dispensation til den ansøgte reablering af strandvolden/diget.

Afgørelsen er truffet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50.

Nævnets afgørelse kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 78, stk. 2, indbringes for Naturklagenævnet af de i samme lovs § 86 nævnte klageberettigede. Klagen indgives til fredningsnævnet, der videresender klagen til Naturklagenævnet.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den klageberettigede.

Tilladelsen må ikke udnyttes, før ovennævnte frist er udløbet.

Tilladelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år efter, den er meddelt.

S. Raunholt

**FREDNINGSNÆVNET
FOR
FYNS AMT**

Toftevej 31, 5610 Assens
Tlf. 64 71 10 20 - Telefax 64 71 55 20

Dato: 28. maj 1997

Journal nr.: Frs. 22/97

Sydfyns Windsurfing Club
v/Henrik Røjgaard
Bregnedalsvej 2 A
5700 Svendborg

REG. NR. 0303.00

Ved skrivelse af 15. april 1997 har Sydfyns Windsurfing Club ansøgt om tilladelse til at afholde windsurfingstævne ved Hesselbjerg Strand i week-end'en den 9. og 10. august 1997.

Der forventes opstillet et cafeteria/tilskuertelt og bureauvogn på stedet. Det anføres, at Sydfyns Windsurfing Club vil sørge for behørig rengøring af arealerne efter stævnet.

Fredningsnævnet skal udtale:

Fredningsnævnet meddeler herved tilladelse til det ansøgte på betingelse af, at der foretages effektiv oprydning efter stævnet.

Tilladelsen, der meddeles i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, er enstemmig.

Nævnets afgørelse kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 78, stk. 2, indbringes for Naturklagenævnet af de i samme lovs § 86 nævnte klageberettigede. Klagen indgives skriftligt til fredningsnævnet, der videresender klagen til Naturklagenævnet.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den klageberettigede.

S. Raunholt
næstformand

SN. 1996-1211/7 - 0001

J.nr.: 97-121/420-0001

JKA

REG.NR. 0303.00

29 SEP. 1997

Afgørelse

i sagen om retablering af strandvold ved Tryggelev Nor i Sydlangeland
Kommune.

Fredningsnævnet for Fyns Amt har den 5. november 1996 meddelt dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50 til retablering af strandvold/dige ved Tryggelev Nor i Sydlangeland Kommune. Danmarks Naturfredningsforening har påklaget afgørelsen til Naturklagenævnet.

Strandvolden adskiller Tryggelev Nor fra havet og er omfattet af Overfredningsnævnets afgørelse af 10. april 1987 om fredning af Tryggelev Nor med omgivende arealer.

Fredningsområdet ligger ud mod Marstal Bugt og er beskrevet som et område, der navnlig består af udyrkede engarealer og rørsumpe, der omgiver afsnørede vandarealer. Biologisk set har området særlig betydning som raste- og ynglelokalitet for ande- og vadefugle. I rekreativ henseende har området betydning som badested.

Fredningen har til formål at sikre opretholdelse af områdets landskabelige og biologiske værdier, særligt som raste- og ynglelokalitet for vandfugle. Fredningen har tillige til formål at regulere offentlighedens ret til færdsel og ophold i området under hensyn til opretholdelsen af de biologiske værdier, jf. § 1.

Miljø- og Energiministeriet

J.nr SN 1996 - 12117-0006

30 SEP. 1997

Akt. nr. 4

Efter § 2 skal det fredede område bevares i dets nuværende tilstand. Der må således ikke foretages terrænændringer eller ændringer i den hidtidige udnyttelse af arealerne, medmindre disse er tilladt efter bestemmelserne iøvrigt eller ved en meddelt dispensation.

Det er i § 3 præciseret at der ikke må foretages opfyldning, planering eller afgravning (terrænændring).

Det er endvidere bestemt, at der ikke må anlægges nye veje, og at der ikke må anlægges andre nye stier end den, der er vist på fredningskortet, jf. § 5.

Offentligheden har ret til at færdes til fods på særligt benævnte vejstrækninger og på de på fredningskortet viste strækninger, der er vist med signatur for "sti", jf. § 7b, herunder den omhandlede strandvold.

Endelig er det i § 11 bestemt, at der kan meddeles dispensation fra bestemmelserne i §§ 3-6 såfremt det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

I forbindelse med et ekstremt højvande den 4. november 1995 blev strandvolden mellem Marstal Bugt og Tryggelev Nor overskyllet af havet. Ved overskyllningen bortroderedes en del materiale fra strandvolden, således af volden blev gennembrudt til kote ca. 0.0 på en ca. 35-40 meter lang strækning.

Ved højvandet blev den bagved liggende landbrugsjord og sommerhusjord (op til Piledybet) oversvømmet.

Strandvolden har det pågældende sted formodentlig været kraftigt påvirket af, at der på indersiden (mod noret) tidligere har været foretaget råstofindvinding. En del materiale fra gennembruddet af strandvolden ligger nu, hvor der tidligere har været gravet ral m.m.

Sydlangeland kommune har på vegne af grundejerforeningen "Langelands Østersøbad" søgt om tilladelse til retablering af den gennembrudte strandvold.

Arealet ejes af Fugleværnsfonden, der ved skrivelse af 4. december 1995 har givet Grundejerforeningen tilladelse til, at strandvolden kan retableres, såfremt det sker uden udgift for DOF/Fugleværns-fonden. Tilladelsen er betinget af, at strandvolden opbygges til samme udseende som før gennembruddet, at skader på vej og omgivelser udbedres, samt at nødvendige tilladelser indhentes.

DOF lokalafdeling har på mødet med fredningsnævnet anbefalet at strandvolden retableres.

Lodsejerne oplyste ved mødet med fredningsnævnet at der i alt oversvømmes ca. 8 - 10 ha. landbrugsjord ved højvande, og at dette giver problemer for græssende kreaturer.

En repræsentant for Kystinspektoratet har til fredningsnævnet udtalt, at retablering af diget vil forhindre oversvømmelse af baglandet. Såfremt diget retableres vil det erfaringsmæssigt holde i ca. 25-30 år.

Fredningsnævnet for Fyns Amt har ved afgørelsen lagt til grund at strandvolden med sti har været der i mands minde også ved fredningens gennemførelse i 1987. Det er endvidere lagt til grund, at det ikke kan udelukkes, at gennembruddet af strandvolden er fremkommet som følge af en ustabilitet i strandvolden efter råstofgravning.

Ved retablering af strandvolden genskabes den tilstand der var, da området blev fredet, den bagvedliggende landbrugsjord sikres til afgræsning, det bagvedliggende sommerhusområde sikres, og der genskabes et område, som efter ornitologernes opfattelse vil være godt for fuglene. På den baggrund besluttede fredningsnævnet at meddele dispensation til retablering af strandvolden.

Det er i klagen fra Danmarks Naturfredningsforening navnlig anført, at naturen ved kysterne skal have lov til at passe sig selv, når der ikke står væsentlige samfundsmæssige interesser på spil. Ved hullets opståen er der sket en væsentlig forbedring af vandkvaliteten i Tryggelev Nor. Der er gennem de seneste 6-7 år sket en eutrofiering af noret, og det har givet sig udslag i tilbagegang i antallet af ynglefugle.

Det anføres, at en lukning af hullet i strandvolden ikke vil sikre sommerhusområdet, idet det næste gennembrud af strandvolden vil bevirke de samme skader og problemer for de lavestliggende sommerhuse. Det anføres endelig, at der andre steder kan afgræsses strandenge, der af og til overskylles delvis med saltvand, hvorfor der ikke ses at være et egentlig problem med afgræsning i området.

Sydlangeland Kommune har til klagen bemærket, at der er væsentlige samfundsmæssige interesser forbundet med en retablering af strandvolden - både økonomiske, miljømæssige og naturmæssige interesser. Den i klagen anførte vandkvalitetsforbedring kunne også skyldes den meget ringe nedbørsmængde i oplandet i den pågældende periode og en deraf følgende mindre udvaskning af næringssalte. Det oplyses, at hullet i strandvolden også medfører en aflejring af forurenende affald fra havet på bredderne i noret, og at dette ikke umiddelbart kan fjernes.

Ved en retablering af strandvolden vil der ske en lukning, der er bedre end den, der var umiddelbart før gennembruddet, hvor strandvolden var lavest på grund af tidligere foretagen råstofgravning. En bevarelse af hullet i strandvolden vil efter kommunens opfattelse stride mod fredningens formål.

Fyns Amt henholder sig til Fredningsnævnets afgørelse, men har dog samtidig fremsendt en redegørelse udarbejdet af amtets natur-og vandmiljøafdeling om retablering af strandvolden ved Tryggelev Nor. Det fremgår af redegørelsen, at amtets forvaltning på baggrund af en overvågning af miljøforhold og fugleliv i området har vurderet, at et øget vandskifte (som følge af strandvoldsgennembruddet) giver bedre naturforhold i noret. På baggrund heraf finder amtets forvaltning, at områdets biologiske værdier sikres bedre ved en bevarelse af gennembruddet i strandvolden.

Af redegørelsen fremgår det nærmere, at gennembruddet af strandvolden er et naturligt fænomen, som giver noret mere oprindelige naturforhold. Dette er yderligere argument for, at der gives mulighed for, at de naturlige kystdannelsesprocesser i højere grad får lov at styre udviklingen.

Hovedbegrundelsen for lukning af hullet synes ifølge forvaltningen at være hensynet til de bagvedliggende sommerhuse. En eventuel lukning af hullet i strandvolden vurderes ikke at sikre sommerhusområdet tilstrækkeligt, idet der i tilsvarende ekstreme situationer som i 1995 vil kunne ske gennembrud andre steder i den naturlige strandvold. Kystinspektoratet har således på mødet den 26. September 1996 med fredningsnævnet oplyst, at man i foråret 1996 havde rådet grundejerforeningen til at sikre sommerhusene tæt på husene, idet strandvolden ikke er stabil. Sommerhusbeboerne vil derfor i alle tilfælde være nødsaget til at sikre deres grunde mod oversvømmelser ved supplerende tiltag, og der foreligger alternative muligheder for højvandssikring uden for det fredede areal.

Den højere vandstand giver på de laveste engarealer ændrede vilkår for afgræsningen. Forvaltningen vurderer dog, at det kun er mindre arealer, hvor græsning med kreaturer vil være umulig, og som derfor vil ændre karakter fra eng til rørsump. Disse arealer ligger nærmest noret og indenfor Fugleværnsfondens reservat.

Da sommerhusene ifølge Kystinspektoratet alligevel ikke vil være tilstrækkeligt sikrede ved en retablering af strandvolden, og da der foreligger gode og økonomisk overkommelige muligheder for at sikre disse gennem tiltag i baglandet, indstiller natur- og vandmiljøafdelingen, at den nuværende tilstand ikke ændres men overvåges nøje eventuelt i en 5-års periode med henblik på senere stillingtagen til en eventuel lukning af gennembruddet.

Grundejerforeningen Østersøbadet v. Frode Maegaard har til sagen bemærket, at ca. 40 sommerhuse ved strandvoldsgennembruddet i 1995 blev sat under vand. De skadelidte fik erstatning fra Stormflodsforsikringen. Såfremt området oversvømmes igen, vil sommerhusejerne kun kunne få erstatning, hvis der er iværksat foranstaltninger for at forhindre en gentagelse.

→

Foreningen bemærker, at der er stor risiko for oversvømmelse af området så længe strandvolden bevares gennembrudt. Dette medfører risiko for oversvømmelse af sommerhuse samt ødelæggelse af områdets biologiske værdier.

En enkelt lodsejer, Frederik Jørgensen, har oplyst, at der altid har ligget en vej på diget. Tidligere forbandt vejen Bagenkop med Ristinge Bro til udskibning af varer. I dag bruges vejen af cyklister og fodgængere.

Fugleværnsfonden har til sagen oplyst, at fonden siden gennembruddet af strandvolden i november 1995 i samarbejde med Fyns Amt løbende har fulgt, hvilke ændringer gennembruddet har medført i Tryggelev Nor.

Tryggelev Nor beskrives som en af de mest artsrige fuglelokaliteter på Fyn med mange ynglende ande- og vadefugle samt lappedykkere, knopsvaner, blishøns og rørhøge. Desuden raster et stort antal fugle i noret i traktiderne.

I begyndelsen af 1990'erne skete der en tiltagende forurening af de nordlige og mindste vandflader (Tryggelev Nor). Vandet blev uklart og bundvegetationen forsvandt delvis. Herefter gik antallet af ynglende vandfugle (særligt ænder) drastisk tilbage.

Efter bruddet i strandvolden er situationen beskrevet således; ved normal vandstand er der ingen væsentlig vandpassage men ved højvande sker der indløb over den lave tærskel, den generelle gennemsnitlige vandstand i noret er øget, ved højvande stiger vandet kraftigt og reservatet omdannes til en sø og vandkvaliteten er blevet bedre (klart vand og øget bundvegetation). Tryggelev Nor er blevet en brakvandslagune med bedre vandkvalitet og svingende vandstand.

Fugleværnsfonden vil i samarbejde med Fyns Amt udarbejde en plan for en optimal udvikling af fuglelivet i området. Fonden anbefaler derfor Naturklagenævnet at give mulighed for - men ikke påbud om - at strandvolden retableres. Alternativt anbefales Naturklagenævnet at udskyde behandlingen af sagen, idet man afventer Fugleværnsfondens og Fyns Amts redegørelse, der forventes færdig i løbet af efteråret.

Skov- og Naturstyrelsen har til sagen udtalt, at formålet med fredningen er at sikre opretholdelse af områdets landskabelige og biologiske værdier. Den tilstand, som fredningen har til formål at bevare, kan imidler-

tid kun opretholdes, når diget er intakt og kan forhindre indtrængen af saltvand.

Selve retableringen af diget må antages at ville medføre terrænregulering, opfyldning m.v.. Disse indgreb forudsætter dispensation fra fredningen, men en dispensation hertil skal efter styrelsens opfattelse meddeles, da den har til formål at sikre og genoprette den naturtilstand, som fredningen har til formål at bevare.

Styrelsen finder derfor ikke, at der er hjemmel til at afslå dispensation til gennemførelse af de arbejder, der har til formål at genetablere og opretholde fredningens formål. En afgørelse, hvorefter tilladelse nægtes, vil stride mod fredningens formål, idet den vil medvirke til etablering og bevaring af en anden naturtilstand end den fredede.

Naturklagenævnets afgørelse.

I sagens behandling har deltaget 8 af Naturklagenævnets 10 medlemmer (Lars Busck, Aage Brusgaard, Leif Hermann, Svend Aage Jensen, Hans Kar-del, Niels J. Langkilde, Hans Christian Schmidt og Svend Taanquist).

Naturklagenævnet skal enstemmigt udtale:

Det bemærkes indledningsvis, at sommerhusejerne ved Tryggelev Nor ikke i medfør af lovgivningen om kystbeskyttelse har noget retskrav på, at der sker en sikring af deres ejendomme mod oversvømmelser, hverken ved at strandvolden retableres eller ved andre foranstaltninger.

Efter fredningsbestemmelsernes ordlyd skal det fredede område bevares i "dets nuværende tilstand". Der må således ikke foretages terrænændringer eller ændringer i den hidtidige udnyttelse af arealerne, med mindre disse er tilladt efter andre bestemmelser eller ved en meddelt dispensation.

Efter § 11 kan der meddeles dispensation fra fredningsbestemmelserne såfremt det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

En dispensation er nødvendig, allerede fordi retablering af strandvolden kræver omfattende anlægsarbejder (terrænændringer).

Naturklagenævnet finder, at der ikke i fredningens formål eller principper i øvrigt er noget til hinder for, at der kan meddeles dispensation til det ansøgte.

Til spørgsmålet, om der bør meddeles dispensation til det ansøgte, bemærkes følgende:

Ansøgningen om at måtte retablere strandvolden er fremsat af Sydlangeland Kommune på vegne af sommerhusgrundejerne med kystbeskyttelse som formål og synes ikke i særlig grad at være begrundet i ønsker om at genskabe områdets tidligere fredede tilstand.

Som sagen foreligger oplyst er hensynet til kystbeskyttelsen ikke tungtvejende, allerede fordi der fra flere sider peges på alternative muligheder. Spørgsmålet, om der skal meddeles dispensation til retablering af strandvolden, må herefter bero på en afvejning af de forskellige fredningsinteresser, der gør sig gældende i den situation, der er opstået efter gennembruddet.

Overfredningsnævnets fredningsafgørelse fra 1987 omtaler ikke specielt strandvolden, men dens eksistens har naturligvis været en af forudsætningerne for den naturtilstand, der herskede i fredningsområdet, da fredningen blev besluttet, dvs. områdets værdi som raste- og ynglelokalitet for vandfugle samt dets rekreative værdi herunder muligheden for færdsel langs kysten.

På den ene side gør Skov- og Naturstyrelsen gældende, at dispensation ikke kan nægtes, da retableringen netop vil genskabe den tilstand, som fredningen har til formål at fastholde.

På den anden side anfører Danmarks Naturfredningsforening, at der er sket en væsentlig forbedring af vandkvaliteten og bedre livsbetingelser for fuglene. Amtets forvaltning peger dog på, at der er behov for en nøjere overvågning, inden konsekvenserne af gennembruddet kan vurderes i forhold til fuglelivet.

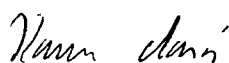
Der er ingen tvivl om, at gennembruddet vil ændre naturtilstanden fra ferskvand til brakvand. Om en sådan ændring vil forøge områdets værdi i forhold til fredningens formål, vil være vanskeligt at afgøre - også på længere sigt.

På denne baggrund, og da en retablering ikke vil stride mod fredningens formål er det sammenfattende Naturklagenævnets opfattelse, at der ikke foreligger sådanne tungtvejende grunde, at en dispensation til genopretning af den tidligere tilstand bør nægtes. Det tilføjes, at en dispensation ikke vil være til hinder for, at der rejses en ny fredningssag med det formål at søge naturtilstanden, som den foreligger i dag, fastholdt.

Da der endnu ikke foreligger et konkret projekt til retableringen af strandvolden, skal dispensationen meddeles på vilkår, at Fredningsnævnet skal godkende et konkret projekt.

På baggrund heraf stadfæstes Fredningsnævnets dispensation af 5. november 1996 til retablering af diget med tilføjelse af et vilkår om, at nærmere detailprojekt om anlæg og udformning af strandvolden skal forelægges Fredningsnævnet til godkendelse.

På Naturklagenævnets vegne

Karen Aarø

**Fredningsnævnet
for
Fyns Amt**

REG. NR. 0303. 00.

Toftevej 31, 5610 Assens
Tlf. 64 71 10 20 - Telefax 64 71 55 20

Dato: 1. december 1997
Frs. 48/97 jf. frs. 42/96

Sydlangeland kommune
Vågebjergvej 5
5932 Humble

Ved skrivelse af 5. november 1996 meddelte fredningsnævnet dispensation til retablering af den bortskyllede strandvold ved Tryggelev Nor. Nævnets afgørelse blev ved skrivelse af 29. september 1997 stadfæstet af Naturklagenævnet. Naturklagenævnet udtalte i forbindelse med stadfæstelsen af dispensationen, at der stilles vilkår om, at der skal forelægges fredningsnævnet et nærmere detailprojekt om anlæg og udformning af strandvolden.

Ved skrivelse af 1. oktober 1997 vedlagt tegning med beskrivelse af strandvolden, har Sydlangelands kommune herefter ansøgt fredningsnævnet om godkendelse af, at etableringen udføres som vist på det vedlagte kort.

Kystinspektoratet har i skrivelse af 9. oktober 1997 udtalt, at man intet har at bemærke til den foreslåede retablering af strandvold/dige.

Fyns Statsskovdistrikt har i skrivelse af 11. oktober udtalt, at der ikke er bemærkninger til detailprojektet, men dog henvist til, at diget/volden principielt bør genetableres, men ikke generelt forbedres yderligere i forhold til tilstanden inden digegennembruddet.

Fyns Amt har i skrivelse af 13. oktober 1997 udtalt, at amtet ligeledes ikke har indvendinger mod kommunens forslag til retablering af volden/diget, men dog henvist til, at bagsiden af diget, hvor der udlægges muldjord, bør tilsås med Rødsvingel.

Fredningsnævnet skal udtale:

Fredningsnævnet godkender herved, at der sker retablering af strandvold/dige ved Tryggelev Nor i overensstemmelse med den tegning med beskrivelse, der var vedlagt Sydlan-

1996-1211/7-0006.

geland kommunes ansøgning af 1. oktober 1997.

Fredningsnævnet skal på foranledning tilkendegive, at tilladelsen er en tilladelse til genetablering og ikke en tilladelse generelt til forbedring af diget i øvrigt. Som vilkår for tilladelsen stilles, at bagsiden af diget, hvor der udlægges muldjord, bør tilsås med Rødsvingel.

Fredningsnævnets afgørelse, der er enstemmig, er truffet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Nævnets afgørelse kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 78, stk. 2, indbringes for Naturklagenævnet af de i samme lovs § 86 nævnte klageberettigede. Klagen indgives til fredningsnævnet, der videresender klagen til Naturklagenævnet.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den klageberettigede.

Tilladelsen må ikke udnyttes, før ovennævnte frist er udløbet.

Tilladelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år efter, den er meddelt.

S. Raunholt

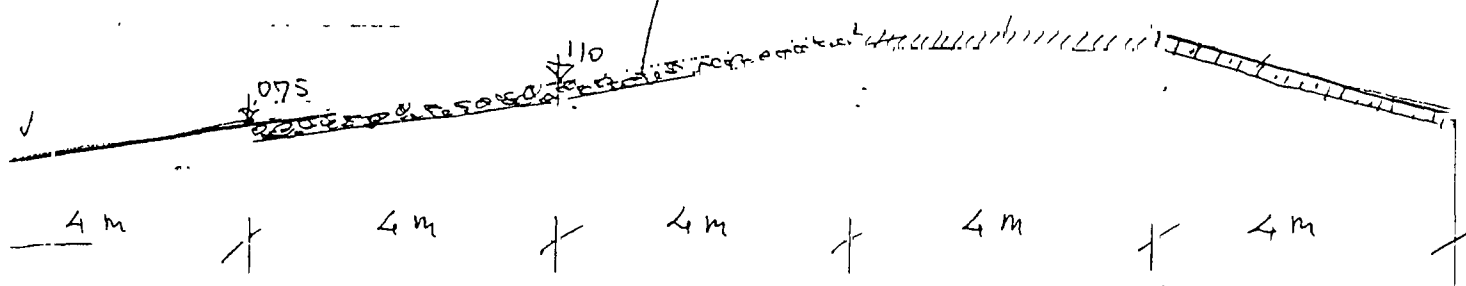

N A

Tryggelev Nor

Hv.
K 40 ± 105 m

Tværsnit 1:100

TF. 3/12-96/Paa

Mål 1:4000

FREDNINGSNÆVNET

FOR

FYNS AMT

Toftevej 31, 5610 Assens
Tlf. 64 71 10 20 - Telefax 64 71 55 20

Dato: 10. august 2000
Journal nr.: Frs. 4/2000

Fugleværnsfonden
Dansk Ornitologisk Forening
Vesterbrogade 138-140
1620 København V.

Ved skrivelse af 13. oktober 1999 har Fugleværnsfonden ansøgt om tilladelse til udbedring af en sti til fugleobservationsskjuleet ved Salme Nor, Sydlangeland kommune.

Stien er beliggende indenfor Tryggelev Nor-fredningen, og det ansøgte, der indebærer terrænændringer, kræver i henhold til fredningsafgørelsen nævnets tilladelse.

Fugleværnsfonden har foreslået to alternative løsningsmodeller, dels at der placeres større sten i lavningen af stien, og der herefter fyldes op med stabilgrus omkring disse. Det forventes, at der skal bruges ca. 5 m³ stabilgrus. Alternativt har Fugleværnsfonden foreslået, at der laves en lav gangbro hen over lavningen, ca. ½ meter over niveau.

Fredningsnævnet har afholdt møde og besigtigelse i sagen og konstateret, at stien forløber på en forhøjning ca. ½ meter over laveste niveau. I stien er der nogle huller over en strækning på ca. 4 meter.

Under mødet udtalte Danmarks Naturfredningsforenings repræsentant, at den udbedring, der er foreslået af ansøgeren, er alt for voldsom. Efter naturfredningsforeningens opfattelse vil en tilladelse stride mod fredningens formål. Det mindre "hul", der er i stien, kan udbedres ved almindelig vedligeholdelse, ved at der f.eks. påføres strandsten og muldjord.

Fyns Amt tilsluttede sig naturfredningsforeningens forslag om den almindelige vedligeholdelsesløsning, men anførte, at såfremt man vil vælge et af de to forslag, der er fremsat fra Fugleværnsfonden, vil amtet foretrække gangbroen.

Sydlangeland kommune udtalte, at man må kunne klare sig med retablering med stabilgrus. En retablering ved at lave en bro vil efter kommunens opfattelse strid mod fredningens formål.

Fredningsnævnet skal udtale:

Fredningsnævnet finder efter besigtigelse det ikke nødvendigt at lave så omfattende en udbedring som foreslået af Fugleværnsfonden, heller ikke for at tilgodese eventuelt gangbesværede, idet stien over hele forløbet er vanskelig passabel for gangbesværede. Fredningsnævnet finder derimod, at det "hul" på ca. 4 meter, der er i stien, kan udbedres

Miljø- og Energiministeriet
Sagsnr. 1211/9 - 0006
1. juni 2000

ved almindelig vedligeholdelse, ved at der påføres trædesten/strandsten og muldjord. Denne vedligeholdelsesforanstaltning, der efter nævnets opfattelse ikke strider mod fredningens formål, meddeles der herved tilladelse til.

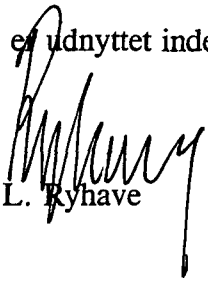
Fredningsnævnets afgørelse, der er enstemmig, er truffet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Nævnets afgørelse kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 78, stk. 2, indbringes for Naturklagenævnet af de i samme lovs § 86 nævnte klageberettigede. Klagen indgives til fredningsnævnet, der videresender klagen til Naturklagenævnet.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den klageberettigede.

Tilladelsen må ikke udnyttes, før ovennævnte frist er udløbet.

Tilladelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år efter, den er meddelt.

L. Ryhave

FREDNINGSNÆVNET

FOR

FYNS AMT

Toftevej 31, 5610 Assens
Tlf. 64 71 10 20 - Telefax 64 71 55 20

Dato: 19. juli 2001
Journal nr.: Frs. 19/2001
Deres j.nr.: 8-70-51-8-481-4-2001

Fyns Amt
Miljø- og Arealafdelingen
Ørbækvej 100
5220 Odense SØ

Ved skrivelse af 28. februar 2001 har Fyns Amt på vegne Hans Elnegaard, Tryggelev Nor, ansøgt om tilladelse til flytning af en nedkørsel, der grænser ned til Tryggelev Nor. Ejendommen er omfattet af fredningskendelse af 10. april 1987. Det fremgår af fredningskendelsen, at det fredede område skal bevares i dets nuværende tilstand, og at der ikke må foretages terrænændringer m.m.

Amtet har oplyst i skrivelsen, at man i forbindelse med omlægning af haven har sløjfet den tidligere markvej, der gik ned til nedkørslen, og derfor ønsker man nu at flytte nedkørslen ca. 20 meter mod øst, hvor den nye markvej skal forløbe.

Fyns Amt har besigtiget området og vurderet, at det fredede område vil forblive upåvirket af indgrebet, idet man fra ansøgerens side har tilbudt, at man ved flytning af nedkørslen genetablerer diget det forrige sted med sten fra den del af diget, hvor den nye nedkørsel skal etableres.

Fyns Amt har på baggrund af ovenstående ingen indvendinger mod, at der meddeles dispensation til projektet.

Amtet har oplyst, at projektet endvidere kræver tilladelse af amtet efter naturbeskyttelseslovens § 4, hvilken tilladelse amtet vil være sindet at meddele, såfremt fredningsnævnet giver dispensation fra fredningskendelsen.

Fredningsnævnet har indhentet en udtalelse fra Fyns Statsskovdistrikt, der i skrivelse af 4. april 2001 har tilsluttet sig amtets indstilling.

Endvidere er der indhentet en udtalelse fra Sydlangelands kommune, der i skrivelse af 16. maj 2001 har udtalt, at man ikke har indvendinger mod det ansøgte, såfremt vejen flyttes samtidig.

Endelig har fredningsnævnet indhentet en udtalelse fra Fugleværnsfonden, der i skrivelse af 3. april 2001 har udtalt, at fonden ikke har indvendinger mod flytningen. Stendiget er gammelt og er bevokset med en værdifuld lavvegetation på stenene. Fonden henstiller derfor, at stenene ved retableringen af diget lægges med den lavbevoksede side udad, så vidt dette er muligt.

Fredningsnævnet skal udtale:

Fredningsnævnet meddeler herved tilladelse til det ansøgte, der ses at stride mod fredningens formål.

Tilladelsen er betinget af, at diget ved den tidligere nedkørsel reableres, og at stenene ved reableringen så vidt muligt lægges med den lavbevoksede side udad.

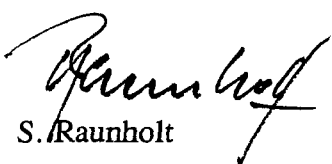
Fredningsnævnets afgørelse, der er enstemmig, er truffet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Nævnets afgørelse kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 78, stk. 2, indbringes for Naturklagenævnet af de i samme lovs § 86 nævnte klageberettigede. Klagen indgives til fredningsnævnet, der videresender klagen til Naturklagenævnet.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den klageberettigede.

Tilladelsen må ikke udnyttes, før ovennævnte frist er udløbet.

Tilladelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år efter, den er meddelt.

S. Raunholt

FREDNINGSNÆVNET

FOR

FYNS AMT

Toftevej 31, 5610 Assens
Tlf. 64 71 10 20 - Telefax 64 71 55 20

Dato: 5. august 2002
Journal nr.: Frs. 31/2002

Sydlangeland kommune
Vågebjergvej 5
5932 Humble

Ved skrivelse af 17. juni 2002 har Sydlangeland kommune ansøgt om tilladelse til etablering af en beachvolleybane på Hesselbjerg Strand. Banen ønskes placeret på ejendommen matr. nr. 45-r Hesselbjerg by, Humble. Banen vil dække et areal på ca. 10 x 25 meter og tænkes etableret ved tilkørsel af strandsand i ca. 10-20 cm's tykkelse på et græsareal beliggende umiddelbart vest for kiosken.

Området er omfattet af Overfredningsnævnets kendelse af 10. april 1987. Ifølge § 2 skal området bevares i sin nuværende tilstand.

Fredningsnævnet har indhentet en udtalelse fra Fyns Statsskovdistrikt, der i skrivelse af 4. juli 2002 har indstillet til fredningsnævnet, at nævnet bør overveje at dispensere fra fredningskendelsen i forhold til at give tilladelse til etablering af beachvolleybanen. Vil-kårene bør være, at der alene køres strandsand på arealet i et lag på 10-20 cm, og at der ikke forud herfor foretages terrænreguleringer, samt at alle anlæg til net m.v. nedtages udenfor badesæsonen.

Fredningsnævnet har endvidere indhentet en udtalelse fra Fyns Amt, der i skrivelse af 5. juli 2002 har udtalt:

" .....

Fyns Amt har dog ingen indvendinger imod etablering af en beachvolleybane i tilknytning til parkeringspladsen. En placering vest for kiosken forudsætter dog, at kommunen kan placere banen uden at berøre arealer, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, idet amtet ikke er sindet at meddele en sådan dispensation. Fyns Amt har ikke haft mulighed for at besigtige arealet, men § 3 udpegningen fremgår af vedlagte kort. Såfremt banen mod forventning ikke kan ligge vest for kiosken uden at berøre § 3 arealet, skal banen placeres øst for kiosken.

Fyns Amt finder, der kan meddeles en dispensation fra fredningen, idet banen placeres i kanten af fredningen på et offentligt parkeringsareal, således at der ikke sker en tilsidesættelse af de biologiske værdier.

..... "

Fredningsnævnet skal udtale:

Fredningsnævnet meddeler herved tilladelse i henhold til naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, til etablering af en beachvolleybane som ønsket umiddelbart vest for kiosken.

Tilladelsen er betinget af, at der alene påkøres et 10-20 cm tykt strandsandsdække på arealet, og at der ikke foretages andre terrænreguleringer, samt at alle anlæg, herunder net m.v., nedtages udenfor badesæsonen.

Det bemærkes, at fredningsnævnet ikke har taget stilling til, om placeringen sker indenfor et område, der er reguleret i henhold til naturbeskyttelseslovens § 3. Kompetencen i henhold til denne bestemmelse ligger hos Fyns Amt.

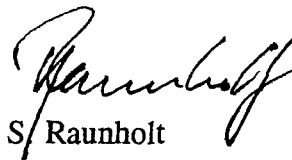
Fredningsnævnets afgørelse er enstemmig.

Nævnets afgørelse kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 78, stk. 2, indbringes for Naturklagenævnet af de i samme lovs § 86 nævnte klageberettigede. Klagen indgives til fredningsnævnet, der videresender klagen til Naturklagenævnet.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den klageberettigede.

Tilladelsen må ikke udnyttes, før ovennævnte frist er udløbet.

Tilladelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år efter, den er meddelt.

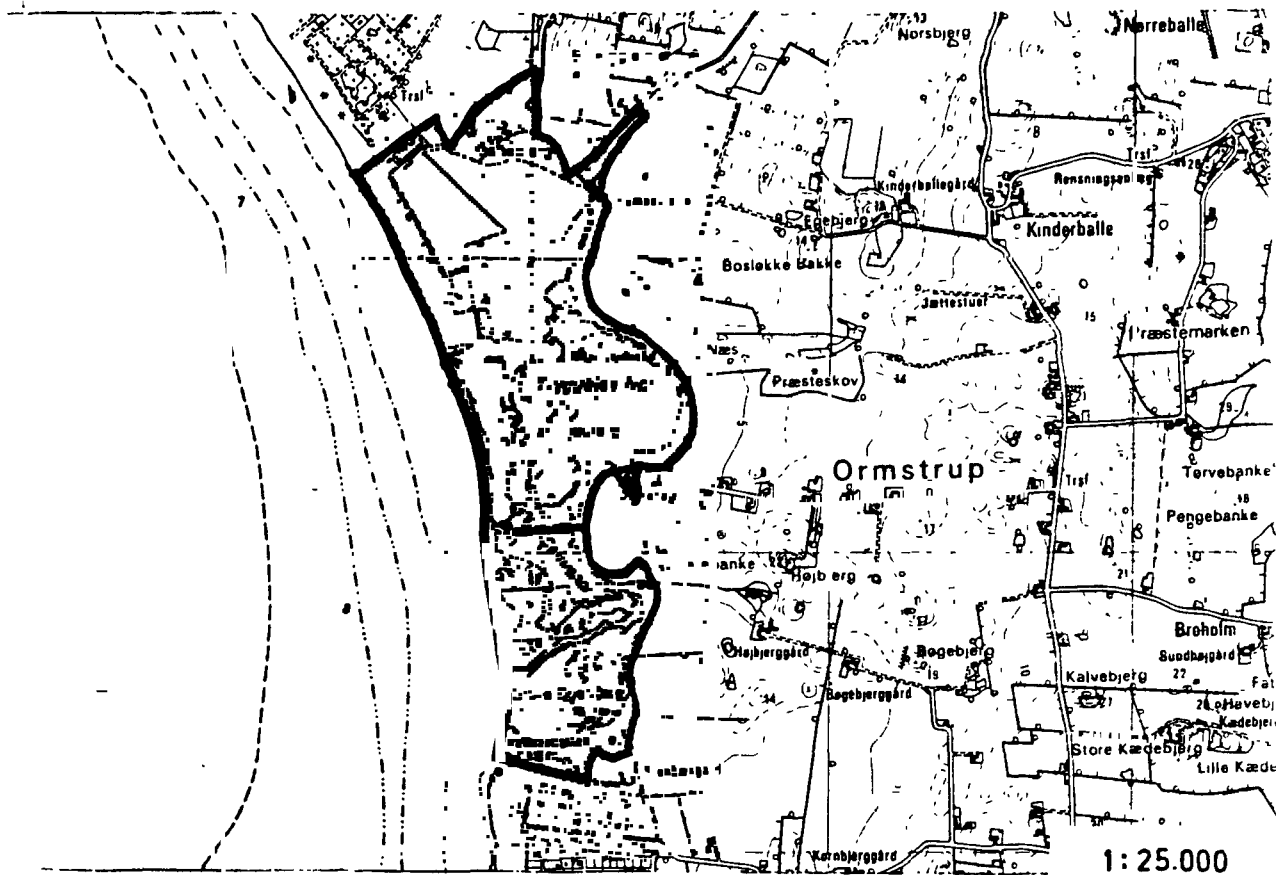

S. Raunholt

Lokalitet: Tryggelev Nor med omgivende arealer

Kommune: Sydlangeland

Sogn : Humble, Tryggelev og Magleby

Reg. nr.: 481-02-06

Ejer : Privat og offentlig

Areal : 122 ha

Fredet : OFN 10/4-1987

Formål : At bevare områdets landskabelige og biologiske værdier, særlig som raste- og ynglefuglelokalitet for vandfugle.

Indhold : Området skal bevares i dets nuværende tilstand og udnyttelsesform. Forbud mod yderligere bebyggelse (bortset fra læskærme for kreaturer), terrænændringer, råstofindvinding (bortset fra 450 til eget brug), tilplantning, erhvervsmæssig udlejning af både, vandcykler, surfbrætter el. lign., henlæggelse af affald, master, tårne, skydebaner, campingpladser, luftledninger, veje, campingvogne og telte (bortset fra 45ax, hvor der må opstilles indtil 5 telte i juni-august og i skoleferierne uden for denne periode). Publikum har alene adgang til strandbred, veje, stier og parkeringsareal. Fredningen har ophævet naturfredningslovens almindelige bestemmelser om offentlighedens adgang til udyrkede arealer.

FOR
FYNS AMTTottevej 31, 5610 Assens
Tlf. 64 71 10 20 - Telefax 64 71 55 20

REG. NR. 0303.00

Dato: 2. maj 2005
Journal nr.: Frs. 8/2005
Deres j.nr.: 8-70-52-41-481-1-1999Fyns Amt
Natur- og Vandmiljøafdelingen
Ørbækvej 100
5220 Odense SØ

Ved brev af 21. december 2004 fra Fyns Amt, Natur- og Vandmiljøafdelingen, vedlagt undersøgelse af vandudskiftningen i Tryggelev Nor samt diverse kort og fotos, har amtet ansøgt om dispensation fra fredningsbestemmelserne af 10. april 1987 for Tryggelev Nor i Sydlangeland kommune til at gennemføre et vandudskiftningsprojekt, som nærmere er beskrevet i amtets brev af 21. december 2004.

Endvidere har amtet i samme brev ansøgt om forskellige andre ændringer i forhold til fredningen, bl.a. en forbedret pleje og formidling samt indretning af fugletårn.

På et møde besluttede Fugleværnsfonden og amtet at tilbagekalde eller stille ansøgningen i bero, for så vidt angår forbedring af plejen og forbedring af formidlingen, herunder opstilling af en gangbro og et udsigtshus, samt hævnning af vandstanden på engen vest for Salm. Nor. Sagen blev udsat på nærmere forhandlinger med lodsejere vedrørende vandudskiftningsprojektet.

Nærværende afgørelse tager herefter alene stilling til vandudskiftningsprojektet, beskrevet i amtets brev under A til F, mens forholdene under overskriften "Øvrige forhold" beskrevet under G til N ikke omhandles i nærværende afgørelse.

Vedrørende vandudskiftningsprojektet har Fyns Amt i brev af 24. januar 2005 udtalt:

"

Vandet fra Tryggelev Nor løber i dag ud gennem et udløbsbygværk med indbygget højvandsklap, som sikrer, at der ikke løber saltvand ind i Noret. Vandet i Noret er derved overvejende ferskvand, og vandstanden er om sommeren ofte lav, fordi der om sommeren ikke tilføres ret meget vand fra de eksisterende markdræn. Vandkvaliteten er samtidig blevet dårligere, idet der tilføres mange næringsstoffer med drænvandet og fra bundslammet. Med den faldende vandkvalitet sker der også et fald i antallet af de forskellige arter af dyr og planter, der lever i og omkring Noret.

Med etablering af et indløbsbygværk, hvor der ved højvande kan løbe salt vand ind i Noret, vil der ske en større udskiftning af det næringsholdige vand i Noret, hvorved der sker en forbedring af vandkvaliteten (fortynding). Der vil samtidig ikke længere ske en så stor udtørring af Noret om sommeren. Fyns Amt vurderer, at den forventede bedring af vandkvaliteten ikke blot vil sikre områdets biologiske værdier, men også på sigt vil medføre en forbedring heraf. Der vil derfor ske en ændring af den biologiske tilstand i en positiv retning.

2001-1211/7-0012

Når man åbner for indløb af vand fra havet, er der risiko for, at en periodevis forhøjelse af vandstanden får konsekvenser for tilstødende arealer. Derfor er det nødvendigt at foretage en række afværgeforanstaltninger.

Sommerhusområdet nord for det fredede område er i dag sikret med et lavt dige. For at give sommerhusområdet samme sikring før og efter projektet vil det kun være nødvendigt at forhøje diget med nogle få cm. Dette vil dog ikke medføre en sikring af området i forbindelse med et gennembrud af strandvolden, som det skete i 1995. Såfremt man forhøjer diget med 97 cm, vil man sikre sommerhusene også ved et gennembrud af strandvolden. Vi vurderer, at en sådan forhøjelse af jorddiget ikke vil få nogen væsentlig negativ betydning for oplevelsen af landskabet.

Tryggelev Nor og Samle Nor er i dag adskilt af et lavt dige. For at sikre, at der gennemsnitlig kun hvert 5. år løber vand fra Tryggelev Nor ind i det noget renere Salme Nor, ønskes diget forhøjet med maksimalt 28 cm. Dette vil næppe få nogen landskabelig betydning.

Der ud over foretages der en mindre grøftegravning for at sikre en bedre fordeling af vandet, etablering af kvægovergange for at sikre en bedre afgræsning, samt sikring af drænløb. Der sker her mindre terrænændringer, som vi skønner ikke får nogen væsentlig landskabelig betydning.

I forbindelse med det tidligere udløb tilkastes en brønd, som ikke længere har nogen funktion.
..... "

Efter aftale på mødet har Fyns Amt herefter kontaktet en lodsejer med hensyn til vandudskiftningsprojektet, og Fyns Amt har herefter i brev af 17. marts 2005 skrevet således til fredningsnævnet:

" .....

Fyns Amt har den 21. december 2004 ansøgt Fredningsnævnet for Fyns Amt om dispensation fra fredningsbestemmelserne for Tryggelev Nor af 10. april 1987 til en række tiltag, der skal medvirke til at sikre og forbedre de biologiske forhold i Tryggelev Nor.

Den 10. marts 2005 blev der på foranledning af Fredningsnævnet afholdt møde ved Tryggelev Nor om sagen. På mødet blev det aftalt, at Fredningsnævnet færdigbehandler det såkaldte vandudskiftningsprojekt, når Fyns Amt fremlægger et forslag, der kan varetage de afvandingsmæssige interesser på arealer beliggende nord for Østersøvej.

I forlængelse af nedenstående oplysninger anmoder Fyns Amt Fredningsnævnet for Fyns Amt om at færdigbehandle vandudskiftningsprojektet i forhold til gældende fredningsbestemmelser.

Afvandingsmæssige interesser på arealer nord for Østersøvej

Et af de ønskede tiltag er en forhøjelse af rabatten på vejdamningen ved Østersøvej. Et vandløb, der afvander arealer beliggende nord for vejdamningen vil blive rørlagt gennem det etablerede dige. Ved udløbet til Tryggelev Nor vil røret blive monteret et højvandslukke. Vandløbet er i dag ikke sikret med højvandslukke til Tryggelev Nor, og der vil derfor ske opstuvning i vandløbet, når vandstanden er høj i Tryggelev Nor.

Som følge af vandudskiftningsprojektet vil vandstanden i Tryggelev Nor periodisk kunne blive højere end i dag, og risikoen for opstuvning på arealer nord for Østersøvej begrænses ved etablering af højvandslukket. I situationer hvor højvandslukket er lukket, vil afstrømning fra arealerne nord for Østersøvej forhindres. Derved kan det ikke udelukkes, at grundvandsstanden kortvarigt vil blive lidt højere end under de nuværende forhold. På mødet den 10. marts 2005 bemærkede

Claus Jensen, Østersøvej 6, 5932 Humble, der ejer en del af arealerne beliggende nord for Østersøvej, dette forhold. Claus Jensen fremførte, at projektet efter hans mening skal sikre opretholdelse af hans nuværende afvandingsmæssige interesser.

Fyns Amt har sammen med rådgiver efterfølgende vurderet, hvordan de afvandingsmæssige interesser på arealerne beliggende nord for Østersøvej kan sikres i forhold til vandudskiftningsprojektet. De afvandingsmæssige interesser vil blive sikret på følgende måde:

- I forbindelse med det rørlagte udløb og højvandsslukke etableres en pumpestation. Pumpestationen etableres på Fugleværnsfondens ejendom. Pumpestationen skal, i perioder hvor højvandsklappen er lukket, sørge for, at arealerne beliggende nord for Østersøvej ikke får forringet deres afvandingsmæssige tilstand som følge af vandudskiftningsprojektet. Fyns Amt afholder udgifter til etablering af pumpestationen.
- Drift og vedligehold af pumpestationen vil påhvile områdets ejer i henhold til tinglyst deklaration på ejendommen.

Herudover bemærker Fyns Amt:

- at Claus Jensen på mødet den 10. marts 2005 tydeligt tilkendegav, at sikring af hans afvandingsmæssige interesser er forenelige med den ovenfor beskrevne løsning,
- at Claus Jensen den 17. marts 2005 mundtligt er orienteret af Fyns Amt om ovenstående løsningsmodel,
- at arealerne nord for Østersøvej i kraft af den højere vejdamning vil blive væsentligt bedre beskyttet mod oversvømmelse fra Tryggelev Nor, end tilfældet er i dag,
- at Fugleværnsfonden på mødet den 10. marts 2005 tydeligt tilkendegav at ville afholde omkostninger forbundet med pumpestationens drift og vedligehold.

Øvrige bemærkninger

I ansøgningen af 21. december 2004 foreslår Fyns Amt, at et gammelt udløbsbygværk fyldes med sand (jf. ansøgningens pkt. B). Fyns Amt har revurderet forholdet. I stedet ønskes bygværkets øverste 50 cm fjernet, og efterfølgende ønskes terrænforholdene retableret i overensstemmelse med det omgivende terræn.

... ..

Fredningsnævnet skal udtale:

Fredningsnævnet meddeler herved tilladelse til at gennemføre den ansøgte vandudskiftningsplan, således som den nærmere er beskrevet i Fyns Amts brev af 21. december 2004 med bilag og med de mindre korrektioner, der er foretaget i amtets brev af 17. marts 2005.

Fredningsnævnet finder ikke, at det ansøgte vil stride mod fredningens formål.

Det bemærkes, at fredningsnævnets tilladelse alene gives i henhold til fredningskendelsen, og fredningsnævnet har ikke taget stilling til, om og i givet fald hvilke konsekvenser vandudskiftningsprojektet kan have for naboerne.

Fredningsnævnets afgørelse, der er enstemmig, er truffet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Nævnets afgørelse kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 78, stk. 3, indbringes for Naturklagenævnet af de i samme lovs § 86 nævnte klageberettigede. Klagen indgives skriftligt til fredningsnævnet, der videresender klagen til Naturklagenævnet, jf. naturbeskyttelseslovens § 87, sti. 2.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den klageberettigede.

Tilladelsen må ikke udnyttes, før ovennævnte frist er udløbet.

Tilladelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år efter, den er meddelt.

S. Raunholt

FREDNINGSNÆVNET

FOR

FYNS AMT

Toftevej 31, 5610 Assens
Tlf. 64 71 10 20 - Telefax 64 71 55 20

Dato: 25. november 2005
Journal nr.: Frs. 37/2005
Deres j.nr.: 8-70-52-41-481-22-2005

Fyns Amt
Miljø- og Arealafdelingen
Ørbækvej 100
5220 Odense SØ

Ved brev af 23. maj 2005 har Fyns Amt på vegne Fugleværnsfonden ansøgt om dispensation fra fredningsbestemmelserne for Tryggelev Nor til en række tiltag, der samlet set skal forbedre områdets naturmæssige tilstand og øge områdets rekreative værdi.

Fredningsnævnet har den 2. maj 2005 meddelt dispensation til nogle andre tiltag, der vedrører det såkaldte vandudskiftningsprojekt, jf. punkterne A-F i ansøgningen af 21. december 2004, der dannede grundlag for afgørelsen af 2. maj 2005.

Den fornyede ansøgning om dispensation fra fredningsbestemmelserne drejer sig om gennemførelse af de tiltag, der i ansøgningen af 21. december 2004 er rubriceret under G-N. Ansøgningen skal således ses som en forlængelse af mødet den 10. marts 2005, hvor Fugleværnsfonden tilkendegav, at fonden ikke umiddelbart ønskede fredningsnævnets stillingtagen til etablering af observationsskjul (jf. punkt G), en fugleø (jf. punkt H) samt etablering af en våd eng ved Salme Nor (jf. punkt E).

På det foreliggende grundlag ønskes herefter dispensation til følgende tiltag, idet der igen henvises til bogstavgrupperingen i brev af 21. december 2004:

1. Kvægovergang i afvandingsgrøft ved dige mod Nørreballe Nor (jf. punkt J).
2. Skærmvæg på diget mellem Tryggelev Nor og Nørreballe Nor (jf. punkt K).

På mødet den 10. marts 2005 blev det diskuteret, hvordan denne skærmvæg etableres mest hensigtsmæssigt. Der var bred enighed om at anvende pileflet. Etablering af skærmvæggen anses for vigtig for at begrænse forstyrrelserne af fuglelivet på engene nord for Tryggelev Nor.

3. Grussti ved Tryggelev Nor (jf. punkt L).

På mødet den 10. marts 2005 blev det diskuteret, om der kræves dispensation fra fredningsbestemmelserne til etablering af stien set i lyset af, at stien allerede figurerer i fredningsbestemmelserne.

4. Passage for kvæg ved Salme Nor (jf. punkt M) og passage for kvæg ved Tryggelev Nor (jf. punkt N). Passage ønskes etableret for at sikre, at afgræssende kreaturer kan færdes hele vejen rundt om noret og dermed sikres optimal pleje af området.

2001-1211/7 - 0012

På mødet den 10. marts 2005 præsenterede Fugleværnsfonden desuden ønsket om at placere et såkaldt planchehalvtag til informationsplancher om naturen i Tryggelev Nor, på parkeringspladsen ved ishuse (matr. nr. 45-a Hesselbjerg by) ved Hesselbjerg Strand ved Østersøvej. Nævnet udbad sig yderligere oplysninger om planchehalvtaget. Der er nu ansøgt om dispensation fra gældende fredningsbestemmelser til etablering af planchehalvtag, der måler 2,30 meter i højden og 2 meter i bredden. Det er oplyst, det udføres af lærke-stolper med galvaniseret overdækning. Planchehalvtaget vil blive placeret i nærheden af bevoksning på parkeringspladsen, således at det fremtræder så diskret som muligt.

Fredningsnævnet har indhentet en udtalelse fra Sydlangeland kommune, der har anbefalet det ansøgte under forudsætning af, at tilladelsen til etablering af pilefletvæg gøres tidsbe-grænset, til bevoksningen har etableret sig.

Fyns Statsskovdistrikt har i brev af 18. juli 2005 udtalt, at de ikke har indvendinger mod det ansøgte.

Fredningsnævnets bemærkninger:

Fredningsnævnet finder, at det ansøgte ikke strider mod fredningens formål. Tværtimod er det ansøgte en forlængelse af de intentioner, der ligger i fredningen.

Fredningsnævnet meddeler derfor tilladelse til det ansøgte som ovenfor beskrevet.

Fredningsnævnets afgørelse, der er enstemmig, er truffet i medfør af naturbeskyttelseslo-vens § 50, stk. 1.

Nævnets afgørelse kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 78, stk. 3, indbringes for Naturklagenævnet af de i samme lovs § 86 nævnte klageberettigede. Klagen indgives skriftligt til fredningsnævnet, der videresender klagen til Naturklagenævnet, jf. naturbe-skyttelseslovens § 87, stk. 2.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den klageberettigede.

Tilladelsen må ikke udnyttes, før ovennævnte frist er udløbet.

Tilladelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år efter, den er meddelt.

S. Raunholt

FOR**FYNS AMT**

Toftevej 31, 5610 Assens
Tlf. 64 71 10 20 - Telefax 64 71 55 20

Dato: 18. april 2006
Journal nr.: Frs. 4/2006
Deres j.nr.: 8-70-51-8-481-13-2005

Fyns Amt
Miljø- og Arealafdelingen
Ørbækvej 100
5220 Odense SØ

Fyns Amt har fremsendt en ansøgning fra Fugleværnsfonden om tilladelse til handicapvenlig indretning af det nuværende observationsskjul i Tryggelev Nor.

Formålet med ombygningen er at give kørestolsbrugere mulighed for at opleve fugle og natur i Tryggelev Nor fra skjulet. Ombygningen vil samtidig give børn bedre udkigsmulighed og medføre, at såvel den almindelige besøgende som besøgende på guidede fugleture får forbedrede muligheder for at opleve det enestående fugleliv i noret.

Området er omfattet af Overfredningsnævnets kendelse af 10. april 1987. Skjulet er opført i 1976 og er således lovligt beliggende, uden at det tidligere har været behandlet af nævnet. Fugleskjulet fremgår i øvrigt af fredningskortet og af nævnets afgørelse af 28. august 1991, hvor der blev givet dispensation til opsætning af et yderligere fugleskjul.

Ifølge kendelsens § 2 skal området bevares i nuværende tilstand, og der må ikke opføres yderligere bebyggelse.

Udvidelsen vil blive udført i samme stil som det eksisterende.

Fyns Amt har i fremsendelsesbrevet vurderet, at udvidelsen ikke vil påvirke fuglelivet i negativ retning, og da formålet med udvidelsen er at forbedre publikumsfaciliteterne for specielt handicappede, har amtet ingen indvendinger mod det ansøgte.

Sydlangeland kommune har ligeledes udtalt, at kommunens udvalg for teknik og miljø på et møde den 26. januar 2006 behandlede sagen, og udvalget har anbefalet, at der meddeles dispensation til en udvidelse med en maksimal højde på 2.400 mm over eksisterende gulv i det i ansøgningen anførte omfang.

Fyns Statsskovdistrikt har ligeledes udtalt, at distriktet ikke har bemærkninger til det ansøgte.

Fredningsnævnets bemærkninger:

Fredningsnævnet meddeler herved tilladelse til det ansøgte. Da formålet med udvidelsen er

SNS-121.00/73

at forbedre publikumsfaciliteterne specielt for handicappede, findes det ansøgte ikke at stride mod fredningens formål.

Fredningsnævnets afgørelse, der er enstemmig, er truffet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Nævnets afgørelse kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 78, stk. 3, indbringes for Naturklagenævnet af de i samme lovs § 86 nævnte klageberettigede. Klagen indgives skriftligt til fredningsnævnet, der videresender klagen til Naturklagenævnet, jf. naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 2.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den klageberettigede.

Tilladelsen må ikke udnyttes, før ovennævnte frist er udløbet.

Tilladelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år efter, den er meddelt.

S. Raunholt

Fredningsnævnet for Fyn

Albanigade 28, 5000 Odense C
Tlf. 66 11 47 12 - Telefax 66 12 97 12

Odense, den 3. juni 2008
Journal nr.: Frs. 16/2008

Kulturarvsstyrelsen
Fortidsminder
H. C. Andersens Boulevard 2
1551 København V.

Ved brev af 14. marts 2008 ansøgte Kulturarvsstyrelsen dels om dispensation til at flytte et fredet fortidsminde, fredningsnr. 4518.25, beliggende på matr. nr. 64 Tryggelev by, Tryggelev, Langeland Kommune, dels om dispensation til at opstille en skurvognstrailer midlertidigt i forbindelse med arbejdet. Det er oplyst, at den fredede stendysse var en fare for at styrte ned på stranden, hvorfor man ønsker dels af hensyn til stendysse, dels af hensyn til badegæster, at flytte den ca. 20 meter nordvest for den nuværende position, hvorved den placeres ca. 14 meter fra skrænten på det pågældende sted. Det er oplyst, at bærestenene af sikkerhedshensyn sættes i et op til 30 cm tykt lag stabilgrus, som udlægges med plan overflade på plateauet på et maksimalt 10 x 10 meter stort areal. Efter genopsætning af stenkammeret lægges græstørvne på igen.

Til støtte for ansøgningen om dispensation vedrørende skurvognstraileren er det oplyst, at traileren ønskes anbragt i indkørslen til Fugleværnsfondens bygning til brug ved arbejdet, som forventes udført i ugerne 26-29.

Tryggelev Nor er fredet Overfredningsnævnets afgørelse af 10. april 1987. Af kendelsen fremgår:

" .....

§ 1 Fredningens formål

Fredningen har til formål at sikre opretholdelse af områdets landskabelige og biologiske værdier, særlig som raste- og ynglelokalitet for vandfugle. Fredningen har tillige til formål at regulere offentlighedens ret til færdsel og ophold i området under hensyn til opretholdelsen af de biologiske værdier.

§ 2 Bevaring om området

Det fredede område skal bevares i dets nuværende tilstand. Der må således ikke foretages terrænændringer eller ændringer i den hidtidige udnyttelse af arealerne, og der må ikke opføres yderligere bebyggelse, medmindre sådanne tilstandsændringer er tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved en dispensation efter § 11.

§ 3 Terrænændringer

Som anført i § 2 må der ikke foretages terrænændringer. Der må således ikke ske udnyttelse af forekomster i jorden, heller ikke til ejerens eget brug, og der må ikke foreta-

ges opfyldning, planering eller afgravning. Fredningen er dog ikke til hinder for, at de berettigede tager materialer til eget brug fra den fælles lergrav på matr. nr. 45-ø, Hesselbjerg by, Humble.

.....

§ 5 Bebyggelse og andre anlæg

Det følger af § 2, at der ikke må opføres ny bebyggelse, herunder skure, boder o. lign., ligesom der ikke må ske ombygning af eksisterende bebyggelser. Der må dog opstilles læskure til kreaturer.

Der må heller ikke etableres andre faste konstruktioner og anlæg end bygninger. Eksempelvis må der ikke opstilles master og tårne eller anlægges skydebaner, campingpladser o.lign. Der må ikke føres luftledninger over arealerne.

§ 6 Transportable konstruktioner

Der må ikke anbringes campingvogne o.lign. ...

.....

§ 11 Dispensationer

En dispensation fra bestemmelserne i §§ 3-6 kan meddeles efter reglerne i naturfredningslovens § 34, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

..... "

Fugleværnsfonden har ved brev af 23. april 2008 meddelt, at de ikke har indvendinger mod flytningen af det fredede fortidsminde, beliggende på deres ejendom.

Miljøcenter Odense har ved brev af 28. april 2008 bl.a. udtalt, at projektet synes i modstrid med kendelsens §§ 2, 3, 5 og 6.

Svendborg Kommune har i brev af 8. maj 2008 udtalt:

".....

Kulturarvsstyrelsen har i brev af den 14. marts 2008 søgt Fredningsnævnet for Fyn om dispensation fra fredningen til flytning af det fredede fortidsminde, og til midlertidig opstilling af en skurvognstrailer i nærheden, ved indkørslen til Fugleværnsfondens bygning.

Ifølge Overfredningsnævnets afgørelse af 10. april 1987, om "Fredning af Tryggelev Nor med omgivende arealer", har fredningen til formål:

- I § 1: "at sikre opretholdelse af områdets landskabelige og biologiske værdier, særlig som raste- og ynglelokalitet for vandfugle. Fredningen har tillige til formål at regulere offentlighedens ret til færdsel og ophold under hensyn til opretholdelsen af de biologiske værdier."
- I § 2 at: "Det fredede område skal bevares i dets nuværende tilstand. Der må således ikke foretages terrænændringer eller ændringer i den hidtidige udnyttelse af arealerne, ..."
- og ifølge § 6 må der ikke anbringes campingvogne o.lign.

Kulturarvsstyrelsen ønsker at flytte selve stendyssen ca. 20 m for at den ikke skal styrte i havet, og de vil så vidt muligt retablere jordhøjen efter udgravningen. Opstillingen af skurvognstraileren er desuden kun for en kortere periode (ca. 4 uger) mens der graves.

Det ansøgte projekt er således overvejende af midlertidig karakter, og ønskes udført dels af hensyn til sikkerheden for besøgende, og dels for at bevare kulturarv for eftertiden.

Alt i alt vil Svendborg Kommune anbefale Fredningsnævnet for Fyn at give Kulturarvsstyrelsen dispensation fra fredningskendelsen til at udgrave jordhøjen, flytte de tre randsten og dækstenen ca. 20 m, og opstille en skurvognstrailer midlertidigt, som beskrevet i Kulturarvsstyrelsens ansøgning af den 14. marts 2008.

..... "

Fredningsnævnets afgørelse

Et enigt fredningsnævn finder, at såvel ansøgningen om dispensation til at flytte stendyssen, som dispensation til midlertidigt at opstille skurvognen, er i strid med fredningskendelsens §§ 2, 5 og 6.

Under henvisning til at det anførte formål, dels at bevare et fredet fortidsminde, dels af sikkerhedsmæssige hensyn for badegæster, ikke er i strid med fredningens formål, finder fredningsnævnet, jf. kendelsens § 11, jf. naturfredningslovens § 50, at der kan meddeles dispensation både til flytning af fortidsmindet, herunder den meget begrænsede terrænændring i form af stabilgrus og til midlertidig opstilling af en skurvognstrailer i indkørslen til Fugleværnsfondens bygning.

Fredningsnævnets afgørelse, der er enstemmig, er truffet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Nævnets afgørelse kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 78, stk. 3, indbringes for Naturklagenævnet af de i samme lovs § 86 nævnte klageberettigede. Klagen indgives skriftligt til fredningsnævnet, der videresender klagen til Naturklagenævnet, jf. naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 2.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den klageberettigede.

Tilladelsen må ikke udnyttes, før ovennævnte frist er udløbet.

Tilladelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år efter, den er meddelt.

Jørgen Petersen

Fredningsnævnet for Fyn

Albanigade 28, 5000 Odense C
Tlf. 66 11 47 12 - Telefax 66 12 97 12

Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen

- 7 JAN. 1997

Odense, den 6. januar 2009
Journal nr.: Frs. 28/2008

Hermed sendes genpart af nævnets skrivelse af d.d. til

Fugleværnsfonden
Dansk Ornitologisk Forening
Vesterbrogade 138-140
1620 København V.

Nævnets afgørelse kan indbringes for Naturklagenævnet, Frederiksborggade 15, 1360 København K., inden 4 uger fra modtagelsen af nærværende meddelelse. Klagen indgives skriftligt til fredningsnævnet, der videresender klagen til Naturklagenævnet.

Det er en betingelse for Naturklagenævnets behandling af Deres klage, at De indbetaler et gebyr på 500 kr. til Naturklagenævnet. Nævnet vil sende Dem en opkrævning på gebyret, når nævnet har modtaget klagen fra fredningsnævnet. Naturklagenævnet vil ikke påbegynde behandlingen af klagen, før gebyret er modtaget. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Naturklagenævnets hjemmeside, www.nkn.dk

Gebyret tilbagebetales, hvis De får helt eller delvis medhold i Deres klage.

P.N.V.

Alice Knudsen
kontorfuldmægtig

1. Skov- og Naturstyrelsen, Haraldsgade 53, 2100 København Ø.
2. Miljøcenter Odense, Ørbækvej 100, 5220 Odense SØ
3. Kommunalbestyrelsen, Langeland kommune, Rådhuset, 5900 Rudkøbing
4. Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø.
5. Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomité, v/Nis Arne Rattenborg, Vesteregnsvvej 8, 5932 Humble
6. DOF-FYN's Fredningsudvalg v/Finn Eriksen, Klintegårdsvej 32, 5932 Humble
7. Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen, Fyn, Sollerupvej 24, 5600 Faaborg
8. Friluftsrådet, c/o Christian Jensen, Fuglebakken 43, 5610 Assens
9. Friluftsrådet, Scandiagade 13, 2450 København SV
10. Svendborg kommune, Rådhuset, 5700 Svendborg

Fredningsnævnet for Fyn

Albanigade 28, 5000 Odense C
Tlf. 66 11 47 12 - Telefax 66 12 97 12

Odense, den 6. januar 2009
Journal nr.: Frs. 28/2008

Fugleværnsfonden
Dansk Ornitologisk Forening
Vesterbrogade 138-140
1620 København V.

Retablering af udløb fra Stenbækken og Salme Nor

Ved ansøgning af 16. juni 2008 har Fugleværnsfonden ansøgt om tilladelse til at retablere udløbet af Stenbækken og fra Salme Nor. Det er oplyst, at retableringen vil finde sted på matr. nr. 24-cb Nordenbro by, og at retableringen er nødvendig for at aflede drænvand fra naboarealerne i overensstemmelse med en landvæsenskendelse af 8. juni 1985.

I Overfredningsnævnets afgørelse af 10. april 1997 hedder det bl.a.

" .....

Idet fredningsnævnets påklagede kendelse af 19. december 1984 ophæves, fastsættes herefter følgende fredningsbestemmelser for det ca. 122 ha store område, som er afgrænset på kortet, der hører til Overfredningsnævnets afgørelse (fredningskortet) og som omfatter de på vedhæftede fortegnelse nævnte matr. nr. helt eller delvist:

..... "

Af det vedhæftede matrikelkort fremgår det, at matr. nr. 24-cb er omfattet. Matrikelnummeret fremgår imidlertid ikke af den vedhæftede fortegnelse. Fredningsnævnet har forespurgt Miljøcenter Odense, om man har en separat fredningssag for så vidt angår det pågældende matr. nr., eller om man i fredningssagen eventuelt har en berigtigelse, tilføjelse eller lignende. Fredningsnævnet har ikke modtaget svar på dette spørgsmål, men Miljøcenteret har oplyst, at fredningen er tinglyst på matrikelnummeret. Fredningsnævnet går derfor ud fra, at området er omfattet af fredningen, og at det beror på en fejl, at dette ikke fremgår af fortegnelsen.

Ved fredningen er det bestemt, at fredningen har til formål at sikre opretholdelse af områdets landskabelige og biologiske værdier, særlig som raste- og ynglelokaliteter for vandfugle. Det fremgår af § 2, at det fredede område skal bevares i dets nuværende tilstand, og at der ikke må foretages terrænændringer eller ændringer i den hidtidige udnyttelse af arealerne. Der må ikke foretages terrænændringer.

Af et medsendt notat hedder det bl.a.

" .....

2. Tilsanding af udløbet fra Salme Nor

I de følgende år har der været tiltagende problemer med udløbet, som sandede til. Sandrevlerne fra Ristinge Strand er i perioden med den megen vestenvind af strøm og bølger ført mod syd og dækkede efterhånden udløbsrøret. På luftfoto fra 2006 ses, at sandet nu dækker bunden helt ind til kysten. Der blev slået hul på røret i ca. 0,5 m dybde foran stenbeskyttelsen, hvor vandet kunne løbe ud, men røret skulle spules hvert år om efteråret, når vandet steg i Salme Nor.

Ved stormfloden 1. november 2006 blev diget delvist skyllet bort og en del af sten- og grusmaterialet har aflejet sig foran stenbeskyttelsen, hvor bunden er hævet ca. 0,5 m. I efteråret 2007 har Fugleværnsfonden hævet røret fra stenbeskyttelsen og ca. 9 m ud. Så meget det var muligt uden at give røret bagfald.

Oversiden af røret ligger dog stadig kun 0-10 cm over havbunden, så afvandingen har i den sidste vinter været dårlig, og det har medført klager fra naboerne, fordi Fugleværnsfonden ikke har kunnet opfylde sin forpligtelse til at afvande området. Udløbet har i perioder været helt dækket af sten og grus.

3. Forslag til afhjælpning af afvandingsproblemet.

.....

Det betyder, at der skal lægges et nyt rør fra betonbrønden og ud i havet til en kote på havbunden på ca. -0,5 m. Betonrøret Ø 500 mm skal hugges ind i brøndens væg med en bundkote på -0,20 m og lægges retlinet til en bundkote på -0,30 m ved udløbet.

.....

Uden for stenbeskyttelsen af diget må betonrøret beskyttes af sten på begge sider, ligesom der foran udløbet må placeres store sten for at beskytte kontraklappen.

.....

Det nye rør vil være nedgravet i terrænet bag brønden og under vejen. Det vil således kun være synligt på en strækning på ca. 8-10 m foran stenbeskyttelsen, hvor det vil være delvist skjult af den nye stenbeskyttelse på begge sider af røret.

..... "

Svendborg kommune har i en mail til fredningsnævnet udtalt:

".....

Det er Svendborg Kommunes vurdering, at projektet ikke vil være i strid med fredningskendelsen for området.

..... "

Miljøcenter Odense har bl.a. udtalt:

" .....

Renoveringen af udløbet skal sikre, at drænvand fra naboarealer kan afledes i vinterhalvåret ved at holde udløbet i havet åbent. Der sker således ingen ændring af afvandingen i området, hvorfor der heller ikke sker en tilstandsændring på arealerne. Af samme årsag er det vores vurdering, at renoveringen ikke medfører en forringelse af områdets levevilkår for flora og fauna, herunder Natura2000 arter og naturtyper.

Da arbejdet består i at hæve udløbsrøret på stranden foran diget, og derfor kun medfører midlertidige terrænændringer, er det miljøcentrets vurdering, at en dispensation ikke vil være i strid med fredningens formål om at sikre områdets landskabelige og biologiske værdier og ingen indflydelse vil have på offentlighedens ret til færdsel og ophold i området.

..... "

Langeland kommune har i en skrivelse af 18. september 2008 bl.a. skrevet, at kommunen

".....
intet har at indvende mod projektet.
....."

Fredningsnævnets afgørelse

Efter det oplyste sker der ikke nogen ændring i afvandingsforholdene, idet man alene vil tilstræbe at overholde Landvæsensnævnets kendelse af 8. juni 1985. Ifølge notatet vil rørføringen efter retableringen alene være synlig de sidste 8-10 meter ved udløbet på stranden. Røret vil være dækket af natursten, hvorfor det ikke vil syne voldsomt på stranden. Da etableringen ikke er i strid med fredningens formål, og da der alene foretages meget begrænsede indgreb i naturen, meddeler et enigt fredningsnævn dispensation til det ansøgte.

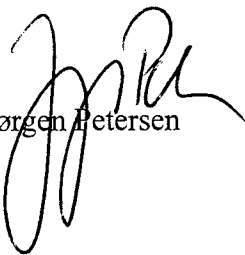
Fredningsnævnets afgørelse er truffet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Nævnets afgørelse kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 78, stk. 3, indbringes for Naturklagenævnet af de i samme lovs § 86 nævnte klageberettigede. Klagen indgives skriftligt til fredningsnævnet, der videresender klagen til Naturklagenævnet, jf. naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 2.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den klageberettigede.

Tilladelsen må ikke udnyttes, før ovennævnte frist er udløbet.

Tilladelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år efter, den er meddelt.

Jørgen Petersen

Fredningsnævnet for Fyn

Albanigade 28, 5000 Odense C
Tlf. 66 11 47 12 - Telefax 66 12 97 12

Odense, den 17. juni 2011
Journal nr.: Frs. 52/2010

Hermed sendes genpart af nævnets skrivelse af d.d. til

Fugleværnsfonden
Vesterbrogade 138-140
1620 København V

Nævnets afgørelse kan indbringes for Natur- og Miljøklageævnet, Rentemestervej 8, 2400 København NV, inden 4 uger fra modtagelsen af nærværende meddelelse. Klagen indgives skriftligt til fredningsnævnet, der videresender klagen til Naturklagenævnet.

Det er en betingelse for Naturklagenævnets behandling af Deres klage, at De indbetaler et gebyr på 500 kr. til Naturklagenævnet. Nævnet vil sende Dem en opkrævning på gebyret, når nævnet har modtaget klagen fra fredningsnævnet. Naturklagenævnet vil ikke påbegynde behandlingen af klagen, før gebyret er modtaget. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Naturklagenævnets hjemmeside, www.nkn.dk

Gebyret tilbagebetales, hvis De får helt eller delvis medhold i Deres klage.

P.N.V.

Alice Knudsen
kontorfuldmægtig

1. By- og Landskabsstyrelsen, Haraldsgade 53, 2100 København Ø.
2. Naturstyrelsen Fyn, Sollerupvej 24, 5600 Faaborg
3. Kommunalbestyrelsen i Langeland kommune, Fredensvej 1, 5900 Rudkøbing
4. Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø.
5. Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomité, v/Nis Arne Rattenborg, Vesteregnsvvej 8, 5932 Humble
6. DOF-FYN's Fredningsudvalg v/Niels Andersen, Strandvænget 13, 5700 Svendborg
7. Dansk Ornitologisk Forening, Vesterbrogade 140, 1620 København V.
8. Friluftsrådet, c/o kredsformand Christian Jensen, Fuglebakken 43, 5610 Assens
9. Friluftsrådet, Scandiagade 13, 2450 København SV
10. Svendborg kommune, Svendborgvej 135, 5762 Vester Skerninge

Fredningsnævnet for Fyn

Albanigade 28, 5000 Odense C
Tlf. 66 11 47 12 - Telefax 66 12 97 12
E-mail: fyn@fredningsnaevn.dk

Odense, den 17. juni 2011
Journal nr.: Frs. 52/2010

Fugleværnsfonden
Vesterbrogade 138-140
1620 København V

Ændring af Fugleværnsfondens hytte i Tryggelev Nor.

Ved skrivelse af 14. december 2010 har Langeland Kommune videresendt Fugleværnsfondens ansøgning bl.a. om ændring af Fugleværnsfondens hytte ved at inddrage et vindfang i hytten.

Det fremgår af fondens ansøgning, at man har konstateret skader på hyttens tag, hvorfor en renovering af dele af taget er nødvendig. I den forbindelse ønsker man at inddrage et overdækket vindfang, således at arealet indgår i hytten.

Det oplyses, at Fugleværnsfonden gerne vil udvide sine formidlingsaktiviteter og på den måde invitere folk indenfor, således at man holder "åbent hus", hvor de besøgende kan komme ind og sidde ned, få en kop kaffe og ikke mindst en snak med naturvejleder eller frivillige.

Med ansøgningen var vedlagt skitser over hytten før og efter samt computer-manipuleret billeder af hyttens udseende før og efter.

Hytten ligger inden for fredningen af Tryggelev Nor, som fastsat ved Overfredningsnævnets kendelse af 10. april 1987.

Det fremgår af fredningen, at fredningens formål er at sikre områdets landskabelige og biologiske værdier, særligt som raste- og ynglelokalitet for vandfugle.

I § 2 er det bl.a. anført, at der ikke må opføres yderligere bebyggelse.

I § 5 hedder det: "Det følger af § 2, at der ikke må opføres ny bebyggelse, herunder skure, boder o. lign., ligesom der ikke må ske ombygning af eksisterende bebyggelser. ...."

Langeland Kommune har ikke egentligt forholdt sig til fredningen, men har anført, at man er sindet at medvirke positivt til, at det oven for nævnte projekt kan gennemføres.

Dette er opfattet som en anbefaling af dispensation.

Svendborg Kommune har i skrivelse af 27. januar 2011 bl.a. anført "... Da projektet ikke vil medføre en forøgelse af hyttens grundareal og ikke giver væsentlige ændringer i bygnings udformning og fysiske fremtoning, anbefaler Svendborg Kommune, at der dispenseres

til renoveringen. .. "

Danmarks Naturfredningsforening har i en e-mail af 27. januar 2011 oplyst, at man ikke har indvendinger mod den påtænkte renovering.

Naturstyrelsen har bl.a. udtalt: " ... Det fremgår således af kendelsens § 5, at der ikke må ske ombygning af eksisterende byggeri. Det er dog Naturstyrelsens opfatelse, at da der er tale om en ændring af det eksisterende byggeri, som ikke ændrer bygningens fremtræden i landskabet og ikke strider mod fredningens formål, kan der meddeles dispensation til de ansøgte ændringer. ... "

Afgørelse

Den påtænkte, meget begrænsede, ændring i hytten er som udgangspunkt forbudt i henhold til § 5 om bebyggelse.

Ændringen er imidlertid ikke i strid med fredningens formål om beskyttelse af områdets landskabelige og biologiske værdier og understøtter fredningens formål om, at " ... regulere offentlighedens ret til færdsel og ophold i området under hensyn til opretholdelsen af de biologiske værdier. .... "

Da ombygningen ikke inddrager yderligere areal, da hytten stort set bevarer sit udseende, og da formålet med udvidelsen er i overensstemmelse med fredningens formål, finder et enigt fredningsnævn, at der skal meddeles dispensation til det ansøgte.

Fredningsnævnets afgørelse er truffet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Nævnets afgørelse kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 78, stk. 3, indbringes for Natur- og Miljøklagenævnet af de i samme lovs § 86 nævnte klageberettigede. Klagen indgives skriftligt til fredningsnævnet, der videresender klagen til Naturklagenævnet, jf. naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 2.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den klageberettigede.

Tilladelsen må ikke udnyttes, før ovennævnte frist er udløbet.

Tilladelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år efter, den er meddelt.

Jørgen Petersen

Afgørelse af 13. juni 2017

Dispensation til opførelse af et formidlingsskjul i rørskoven i Tryggelev Nor, Langeland

Fugleværnsfonden, der ejer Tryggelev Nor på Langeland har ansøgt fredningsnævnet om dispensation til etablering af Det Innovative Observationsskjul i kanten af Tryggelev Nor. Denne afgørelse vedrører placering af observationsskjulet i det fredede Tryggelev Nor.

Tryggelev Nor blev fredet ved Overfredningsnævnets afgørelse af 10. april 1987. Følgende centrale bestemmelser fremgår af fredningen:

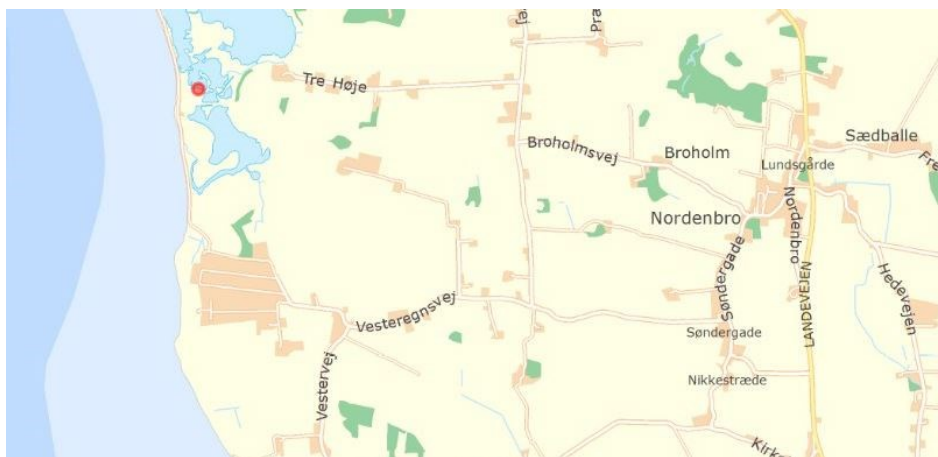
"§ 1 Fredningens formål

Fredningen har til formål at sikre opretholdelse af områdets landskabelige og biologiske værdier, særlig som raste- og ynglelokalitet for vandfugle. Fredningen har tillige til formål at regulere offentlighedens ret til færdsel og ophold i området under hensyn til opretholdelsen af de biologiske værdier.

§ 5 Bebyggelse og andre anlæg

Det følger af § 2, at der ikke må opføres ny bebyggelse, herunder skure, boder o. lign., ligesom der ikke må ske ombygning af eksisterende bebyggelser. Der må dog opstilles læskure til kreaturer. Der må heller ikke etableres andre faste konstruktioner og anlæg end bygninger. Eksempelvis må der ikke opstilles master og tårne eller anlægges skydebaner, campingpladser o. lign. Der må ikke føres luftledninger over arealerne. Der må ikke anlægges nye veje, og der må ikke anlægges andre nye stier end den, der er vist på fredningskortet."

Placeringen i Noret fremgår af følgende kort:

Sagens oplysninger

Fugleværnsfonden har ansøgt om dispensation fra fredningen til to alternative placeringer af observationsskjulet. Da Fugleværnsfonden indsendte den første ansøgning til fredningsnævnet var det ud fra en forventning om, at Kystdirektoratet ville meddele dispensation fra strandbeskyttelseslinjen til den ønskede placering. Kystdirektoratet har imidlertid meddelt afslag, hvilket nu er påklaget, hvorfor Fugleværnsfonden nu har indsendt en yderligere ansøgning om en placering, der ligger udenfor strandbeskyttelseslinjen.

Af vedhæftede luftfotos fremgår placeringen af observationsskjulet i forhold til ansøgningerne

Skjulet er visualiseret på dette foto:

Fugleværnsfonden angiver i ansøgningen, at der er tale om en ny type skjul for Danmark, med envejsruder og med en placering helt nede i niveau med vandspejlet. Fugleværnsfonden ønsker at optimere borgere og turisters mulighed for, på nært hold at opleve især eng-, vand- og vadefugle på Sydlangeland. Målet er at skabe en epokegørende ny naturoplevelse for offentligheden i et lille skjul til 4-7 personer, som er stærkt indpasset i landskabet og ikke forstyrrer dyrelivet. Observationsskjulet tænkes anvendt af både fugle- og naturfotografer samt fugleinteresserede, eller eksempelvis børnefamilier for at styrke disse interesse for fugle og dyrelivet ved, at skjulet giver en unik mulighed for at observere dyrene og fuglene helt tæt på uden at forstyrre dyrelivet.

Observationsskjulet og anbringelsen heraf er nærmere beskrevet således:

"Konsekvensvurdering for Bilag IV-arter, fugle og udpegningsarter

Det vurderes, at formidlingsskjulet ikke vil skade levesteder for arter i området. Skjulet placeres meget diskret i tagrørszonen, og erfaringer fra lignende arealer har vist, at skjul og fugletårne ikke forstyrrer fuglelivet signifikant. Skjulet vil i praksis blive opført uden for fuglenes yngletid. Ankomsten til skjulet foregår via den eksisterende hovedsti på en boardwalk i tagrørerne – herved kommer man uset dertil. Skjulet er forsynet med specialudviklede envejsruder, hvor mennesker kan kigge ud, men dyrene kan ikke se ind. Lyde fra skjulet vil blive meget dæmpet som følge af den tætte og tunge konstruktion. Der er ingen sjældne eller sårbare ynglefugle netop der, hvor skjulet ønskes opført.

Beskrivelse af skjulet (se skitser og visualiseringer side 4-7)

Observationsskjulet er udviklet så, at det kan placeres på forskellige lokaliteter med forskellige vand- og grundforhold. Observationsskjulet kan derfor flyde og tilpasse sig svingende vandstand. Observationsskjulet kan benyttes af 4-7 personer ad gangen, der kan sidde og være i øjenhøjde med vandoverfladen uden at der sker nogen forstyrrelse af naturområdet. Denne egenskab er omdrejningspunktet for projektet. Skjulet er derfor tæt i forhold til lyd, lys og bevægelse indefra. Skjulet er 18,2 kvm og maks. 3 meter højt. Årsagen hertil er primært

- for at opretholde stabiliteten i vand så konstruktionen ikke vipper,*
- for at kunne håndtere opdriften i vand,*
- for at have plads til det, der svarer til en stor familie med diverse udstyr.*

Skjulet er arkitektonisk set designet til at passe ind i naturen. Skjulet kommer som præfabrikerede moduler og kan forholdsvis let opsættes/etableres på lokaliteten inden for et kort tidsrum. Modulerne er lavet i beton men beklædes på siderne af et plademateriale med brudt overflade som indfarves i grå-brune nuancer, så det falder ind i vegetationen. Taget bliver et "naturtag" af sedum eller græstørv – tilpasset lokaliteten. Der tilføres eller borttransporteres ikke sedimenter. Den aktuelle lokalitet er en gammel ralgrav.

Ankomsten til skjulet foregår på en lavtliggende 30 meter lang boardwalk i FSC certificeret træ og er ikke trykimprægneret (se side 5)

Observationsskjulet har således følgende fysik og egenskaber:

- Kan flyde og tilpasse sig svingende vandstand men er fast fortøjet.*
- Der er siddepladser til mellem 4 og 7 personer.*
- Tilskuere sidder i øjenhøjde med vandoverfladen, dvs. at man går ned i skjulet (perspektivet er projektets omdrejningspunkt).*
- Man kan se ud og tage fotos inde fra skjulet uden at dyrelivet kan se ind med brug af envejsruder af typen Stop Sol Clear Classic.*
- Det er vandtæt.*
- Støj slipper kun i ringe grad ud fra skjulet.*
- Adgang til skjulet er etableret så usynligt for fuglene som overhovedet muligt.*

- *Er produceret så det kan opsættes på svært tilgængelige steder, ved præfabrikerede moduler i sektioner af begrænset størrelse."*

Vedr. placeringen af skullet de to placeringer:

"Observationsskullet ønskede placering i Tryggelev Nor (se kort side 4)

Skullet placeres på kanten af tagrørszonen. Tagrørerne camouflerer skullet. Fra de offentlige stier vil skullet kun kunne ses, hvis man går langs kyststien (nord/syd), her vil man kunne se skullet skråt forfra. Skullet placeres 100 meter fra en offentlig og meget velbesøgt p-plads. Tryggelev Nor er, hvis ikke den mest besøgte naturlokalitet på Langeland, så en af de 2 mest besøgte lokaliteter. Den specifikke placering er valgt under hensyntagen til, at også gangbesværede, børnefamilier og ældre mennesker kan tilgå skullet med den meget nære afstand til p-pladsen. Det sikrer, at et meget bredt udsnit af borgere kan få glæde af skullet og få helt unikke næroplevelser af fugle og pattedyr. Lokaliteten er ydermere valgt, da det netop her er muligt at komme ud til skullet i ly af de høje tagrør, og derfor ikke påvirker dyrelivet."

"Observationsskullet ønskede nye alternative placering i Tryggelev Nor (se kort side 4)

Skullet placeres på kanten af tagrørszonen. Tagrørerne camouflerer skullet. Fra de offentlige stier vil skullet kun kunne skimtes, hvis man går fra p-pladsen på hovedstien/dæmningen mod øst. Skullet placeres 250 meter fra en offentlig og meget velbesøgt p-plads, 30 meter fra en offentlig sti og 53 meter fra en mark i omdrift. Tryggelev Nor er, hvis ikke den mest besøgte naturlokalitet på Langeland, så en af de 2 mest besøgte lokaliteter. Den specifikke placering er valgt under hensyntagen til, at også gangbesværede, børnefamilier og ældre mennesker kan tilgå skullet med den meget nære afstand fra p-pladsen og gangstien. Det sikrer, at et meget bredt udsnit af borgere kan få glæde af skullet og få helt unikke næroplevelser af fugle og pattedyr. Lokaliteten er ydermere valgt, da det netop her er muligt at komme ud til skullet i ly af de høje tagrør, og derfor ikke påvirker dyrelivet."

Høringer

Miljøstyrelsen udtaler i deres høringssvar vedr. placeringen A, som der henvises til i høringen vedr. placering B følgende:

"Fugleskullet ønskes etableret på et areal, der er beliggende i Natura 2000-område nr. 127, Sydfynske Øhav (fuglebeskyttelsesområde nr. 72 og habitatområde nr. 111).

Udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområde nr. 72:

Rørdrum

Sangsvane

Havørn

Rørhøg

Fiskeørn

Plettet rørvagtel

Engsnarre

Fjordterne

Ederfugl

Havlit

Udpegningsgrundlaget for habitatområde nr. 111:

1014 Skæv vindelsnegl (Vertigo angustior)

1016 Sump vendelsnegl (Vertigo moulinsiana)

1166 Stor vandsalamander (Triturus cristatus cristatus)

1188 Klokkefrø (Bombina bombina)

1110 Sandbanker med lavvand vedvarende dække af havvand

1140 Mudder- og sandflader blottet ved ebbe
 1150 * Kystlaguner og strandsøer
 1160 Større lavvandede bugter og vige
 1170 Rev
 1210 Enårig vegetation på stenede strandvolde
 1220 Flerårig vegetation på stenede strande
 1230 Klinter eller klipper ved kysten
 1310 Vegetation af kveller eller andre enårige strandplanter, der koloniserer mudder og sand
 1330 Strandenge
 2110 Forstrand og begyndende klitdannelser
 2120 Hvide klitter og vandremiler
 2130 * Stabile kystklitter med urteagtig vegetation (grå klit og grønsværklit)
 3140 Kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger
 3150 Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks
 3260 Vandløb med vandplanter
 6120 * Meget tør overdrevs- eller skræntevegetation på kalkholdigt sand
 6210 Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund (* vigtige orkidélokalteter)
 6230 * Artsrige overdrev eller græssheder på mere eller mindre sur bund
 6410 Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop
 6430 Bræmmer med høje urter langs vandløb eller skyggende skovbryn
 7210 * Kalkrige moser og sumpe med hvas avneknippe
 7220 * Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand
 7230 Rigkær
 9130 Bøgeskove på muldbund
 9160 Egeskove og blandeskove på mere eller mindre rig jordbund
 91D0 * Skovbevoksede tørvemoser
 91E0 * Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld

Det ansøgte vil efter Miljøstyrelsens vurdering ikke medføre en væsentlig påvirkning af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området eller påvirke yngleområder for arter på habitatdirektivets bilag II- og IV-arter, herunder områdets økologiske funktionalitet for disse arter."

Svendborg Kommune har i medfør af naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 3, meddelt dispensation efter samme lovs § 3 til begge placeringer af skjulet.

Svendborg Kommune skriver følgende begrundelse for afgørelsen:

"Svendborg Kommune vurderer, at observationsskjulet vil være medvirkende til en forbedret formidling af naturen i området, herunder fuglene og at der skabes mulighed for at områdets besøgende kan få naturoplevelser, der ikke er mulige på nuværende tidspunkt. Det er Svendborg Kommunes vurdering at observationsskjulet og tilhørende "boardwalk"/adgangsvej til skjulet."

Svendborg Kommune har ligeledes foretaget en vurdering i relation til Natura 2000 og Bilag IV-arterne
"Svendborg Kommune tilslutter sig Fugleværnsfonden vurdering om at projektet ikke skader Natura 2000 området eller arter opført på Habitatdirektivets bilag IV. Fra Fugleværnsfondens ansøgning: "Det vurderes, at formidlingsskjulet ikke vil skade levesteder for arter i området. Skjulet placeres meget diskret i tagrørszonen, og erfaringer fra lignende arealer har vist, at skjul og fugletårne ikke forstyrrer fuglelivet signifikant. Skjulet vil i praksis blive opført uden for fuglenes yngletid. Ankomsten til skjulet foregår på en boardwalk i tagrørerne – herved kommer man uset dertil. Skjulet er forsynet med specialudviklede envejsruder, hvor mennesker kan kigge ud, men dyrene kan ikke se ind. Lyde fra skjulet vil blive meget dæmpet som følge af den tætte og tunge konstruktion. Der er ingen sjældne eller sårbare ynglefugle netop der, hvor skjulet ønskes opført.""

DN Langeland skriver, at de taget den første placering af skjulet til efterretning, og har som følge deraf ingen indsigelser mod den nye placering, som de dog i lighed med ansøgeren ikke finder ideel.

Fredningsnævnets begrundelse og afgørelse

Som led i at sikre Tryggelev Nor som en vigtig raste- og ynglelokalitet for vandfugle, ønsker Fugleværnsfonden at regulere offentlighedens adgang til området og samtidig give offentligheden en unik adgang til at iagttage dyrelivet tæt på uden at forstyrre det. Fredningsnævnet er af den opfattelse, at det ansøgte observationsskjul kombinerer hensynet til dyrelivet med ønsket om at give offentligheden adgang til området uden at spolere dets biologiske og landskabelige værdier. Skjulets udformning og anbringelse gør, at det vil meget lidt synligt.

Nævnet er af den opfattelse, at placering af et observationsskjul, som det i ansøgningen beskrevne, ikke vil være i strid med formålet med fredningen om at sikre opretholdelsen af områdets landskabelige og biologiske værdier, som særligt er, at stedet er raste- og ynglelokalitet for vandfugle.

Fredningen indeholder et forbud mod at etablere nye stier udover dem, der er vist på fredningskortet. Dette forbud taler for, at placering A må foretrækkes, da denne placering gør, at adgangen til skjulet sker via den eksisterende sti ind i området. Men såfremt placering B, der kræver etablering af en boardwalk igennem tagrørene, vælges, er nævnet af den opfattelse, at det er muligt for nævnet at meddele dispensation der omfatter etablering af denne sti, idet den ifølge ansøgningen vil være meget lidt synlig i området, da den kobler sig på den eksisterende sti og anlægges så den forstyrrer dyrelivet mindst muligt.

På baggrund af Miljøstyrelsens og Svendborg Kommunes vurderinger i forhold til, at der er tale om et internationalt naturbeskyttelsesområde, er det nævnets opfattelse, at en dispensation ikke vil stride mod betingelserne i naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 og 3.

Derved vurderer nævnet, at der i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1 kan meddeles dispensation til placering af det ansøgte observationsskjul på lokalitet A, alternativ lokalitet B.

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt.

Klage skal ske via nævnets klageportal, som der linkes til på www.nmkn.dk, hvor der også er nærmere vejledning i klageproceduren, se www.nmkn.dk/klage/hvordan-klager-du.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer. Der kan findes nærmere vejledning om betaling af klagegebyr på Nævnenes hus' hjemmeside www.naevneneshus.dk og www.nmkn.dk.

Tilladelsen må ikke udnyttes før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Tilladelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter, den er givet, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2.

Anni Højmark
formand